

<https://doi.org/10.48269/2451-0610-ksm-2022-2-010>

Krzysztof Babij

Orientalium ZOO Łódź

Rafał Jaśkowski

dr, Urząd Miejski w Głownie

<https://orcid.org/0000-0003-0204-5985>

Samorządowy wymiar polskiej polityki zagranicznej 2012–2022. Część II: Aktywność międzynarodowa samorządu na przykładzie Łodzi

Wprowadzenie

W części I artykułu opublikowanej w numerze 2022/1 został omówiony problem samorządowego wymiaru polskiej polityki zagranicznej w szerokiej perspektywie. W rozdziale *Prawne uwarunkowania polityki zagranicznej państwa z uwzględnieniem roli samorządu terytorialnego* scharakteryzowano akty prawne oraz dokumenty programowe, na podstawie których samorząd terytorialny może prowadzić politykę zewnętrzną. Z kolei w rozdziale *Perspektywa rządowa i samorządowa – harmonijna współpraca czy odmienne wizje aktywności zewnętrznej państwa* przeanalizowana została dywersyfikacja działań w polityce zagranicznej, ze szczególnym uwzględnieniem interesów samorządu terytorialnego.

Zasadniczym celem artykułu pozostawało przyjrzenie się aktywności samorządów w polityce zagranicznej państwa w aspekcie szeroko rozumianej refleksji nad otoczeniem międzynarodowym Rzeczypospolitej. Tęgo typu analiza może posłużyć uporządkowaniu wiedzy na temat możliwości, warunków oraz korzyści lub ewentualnych strat prowadzenia elementów polityki zagranicznej przez polskie samorzady.

Według danych Ministerstwa Spraw Zagranicznych (MSZ) 70% polskich jednostek samorządu terytorialnego działa na arenie międzynarodowej, a szczególnie aktywne w tym zakresie są miasta (95%), powiaty (86%) i województwa (85%)¹. Głównym obszarem samorządowej polityki zagranicznej są wspólne przedsięwzięcia z miastami partnerskim na podstawie różnorodnych porozumień. Najczęściej wspólne projekty tworzone są z partnerami z Unii Europejskiej (głównie Niemiec) oraz Ukrainy i Chin². Istotnym elementem samorządowej dyplomacji jest także próba oddziaływania na strategiczne kierunki rozwoju Wspólnoty Europejskiej. Jest to możliwe dzięki polskiej delegacji krajowej w Europejskim Komitecie Regionów, w której skład wchodzi 21 samorządowców³, oraz pracy tzw. ambasad regionów w Brukseli, czyli 16 biur regionalnych polskich województw⁴.

Polskie samorzady koncentrują także swoje wysiłki na projektach międzynarodowych o szczególnym dla nich znaczeniu promocyjnym i gospodarczym. Można do nich m.in. zaliczyć starania o zlokalizowanie w Krakowie zimowych igrzysk olimpijskich, ubieganie się o prawa do organizacji wystawy Expo przez Wrocław i Łódź, realizację międzynarodowych konferencji klimatycznych ONZ w Poznaniu, Katowicach i Warszawie oraz zabiegi polskich miast o przyznanie tytułu Europejskiej Stolicy Kultury.

W części II artykułu *Aktywność międzynarodowa samorządu na przykładzie Łodzi* omówiono politykę międzynarodową samorządów na przykładzie

¹ *Międzynarodowa współpraca samorządów*, „Opinie i Ekspertyzy” 06.2017, OE-261, s. 15, www.senat.gov.pl/gfx/senat/pl/senatekspertyzy/4057/plik/oe261_internet.pdf [dostęp: 5.03.2022].

² Odpowiedź Sekretarza Stanu w Ministerstwie Spraw Zagranicznych na interpelację nr 446 Posła na Sejm Jacka Żalka z dnia 8.01.2016 r. w sprawie współpracy Ministerstwa Spraw Zagranicznych z polskimi jednostkami samorządu terytorialnego w kwestii ich aktywności międzynarodowej, www.sejm.gov.pl/Sejm8.nsf/InterpelacjaTresc.xsp?key=0BCC3DBD [dostęp: 1.11.2016].

³ *Komitet Regionów: 21 polskich samorządowców będzie bronić interesów lokalnych i regionalnych*, 13.02.2020, <https://cor.europa.eu/pl/news/Pages/NOTATKA-DOTY-CZ%C4%84CA-POLSKIEJ-DELEGACJI.aspx> [dostęp: 5.03.2022].

⁴ B. Surmacz, „Ambasady” regionów – przedstawicielstwa polskich województw w Brukseli, „Tekna Komisji Politologii i Stosunków Międzynarodowych” 2013, nr 8, s. 36–52.

miasta Łodzi. Analiza konkretnego samorządu, który stara się prowadzić aktywną politykę międzynarodową, stanowi studium przypadku (*case study*) w sposób czytelny pokazujący, z jakimi wyzwaniem samorządy mierzą się w praktyce. Niższa część została podzielona na następujące rozdziały: *Znaczenie sieci miast partnerskich*; *Wpływ samorządu na strategiczne kierunki rozwoju Unii Europejskiej* oraz *Rozwój „samorządowej dyplomacji” w perspektywie kandydatury Łodzi do organizacji międzynarodowej wystawy Expo 2022*.

Znaczenie sieci miast partnerskich

Idea miast partnerskich (nazywanych w literaturze przedmiotu także miastami bliźniaczymi lub siostrzanymi) narodziła się w 836 r., kiedy to Paderborn w dzisiejszych Niemczech i Le Mans w dzisiejszej Francji nawiązały współpracę zwaną wiecznym braterstwem, która koncentrowała się na kontaktach między dwoma biskupami oraz ich diecezjami. Co ciekawe, umowa o współpracy miast została podpisana dopiero w 1967 r.⁵ Obecnie w Europie funkcjonuje ok. 20 tys. partnerstw regionalnych utworzonych przez jednostki samorządu terytorialnego na różnych szczeblach⁶. Pod względem statystycznym liderami samorządowej dyplomacji w tym zakresie są miasta niemieckie i francuskie, a działalność polskich gmin daje im pozycję czwartą. Według danych z 1 stycznia 2019 r. liderami wśród 200 polskich miejscowości posiadających międzynarodowe kontakty są Kraków (22 miasta partnerskie) oraz Łódź i Gdańsk (20 miast partnerskich)⁷. Te dane na początku marca 2022 r. uległy zmianie, ponieważ wiele polskich miast i gmin zerwało umowy partnerskiej z miastami w Rosji i na Białorusi. W przypadku Łodzi zakończono współpracę z Mińskiem oraz Iwanowem i Kaliningradem⁸. Jak piszą Maria Pasztor oraz Dariusz Jarosz, polskie miasta zaczęły nawiązywać umowy partnerskie

⁵ *The Millennia-Long History of German Sister Cities*, <https://sistercities.org/2019/10/11/history-of-german-sister-cities> [dostęp: 5.03.2022].

⁶ *Städtepartnerschaften – den europäischen Bürgersinn stärken, Eine empirische Studie*, Deutsch Französisch Institut, 2008, s. 8, www.bertelsmann-stiftung.de/fileadmin/files/BSt/Publikationen/GrauePublikationen/EZ_Staedtepartnerschaften_2018_dt.pdf [dostęp: 5.03.2022].

⁷ *Miasta partnerskie – dlaczego warto współpracować*, 23.04.2019, https://samorzad.infor.pl/sektor/rozwoj_i_promocja/wspolpraca/2960129,Miasta-partnerskie-dlaczego-warto-wspolpracowac.html [dostęp: 5.03.2022].

⁸ Uchwała nr LVI/1678/22 w sprawie wyrażenia woli zerwania współpracy pomiędzy miastem Łódź w Rzeczypospolitej Polskiej a miastem Iwanowo w Federacji Rosyjskiej, https://bip.uml.lodz.pl/files/bip/public/BRM_2020/08_1678.pdf [dostęp: 5.03.2022].

po przemianach października 1956 roku. [Ruch partnerstwa miast] występował w różnych formach i obejmował kontakty z miastami zarówno z bloku wschodniego, jak i ze świata kapitalistycznego. Ze strony polskiej relacje z miastami – europejskimi partnerami zagranicznymi były ściśle kontrolowane na szczeblu centralnym władzy zarówno przez struktury KC PZPR (głównie Wydział Zagraniczny), jak i przez urzędy i ministerstwa. Kontakty były silnie podporządkowane pryncypiom polityki zagranicznej PRL. To one warunkowały zarówno skalę, jak i formy współpracy. Pod względem typu najważniejsza różnica dzieliła relacje miast PRL z miastami państw tzw. realnego socjalizmu i Europy Zachodniej. Te pierwsze były najczęściej inicjowane przez centralne władze PZPR. Kontakty z miastami zachodnioeuropejskimi dużo silniej podlegały uwarunkowaniom polityki międzynarodowej, w tym zwłaszcza rywalizacji na linii Wschód–Zachód. Poza tym kontekstem ważnym czynnikiem różnicującym skalę i formy kontaktów między miastami polskimi i położonymi po przeciwnej stronie żelaznej kurtyny był stan relacji PRL z poszczególnymi państwami zachodniej Europy. Na przeciwnych biegunach pod tym względem znajdowały się Niemcy Zachodnie, uznawane za państwo politycznie faktycznie wrogie wobec Polski i Francja – traktowana jako najważniejszy partner polityczny na Zachodzie, m.in. z powodu wspólnego wyczulenia na zagrożenie niemieckie⁹.

Wielowiekowe doświadczenia pokazują, że budowanie relacji partnerskich między samorządami, a szczególnie ich formalizowanie, może trwać nawet kilka dekad i jest uzależnione od wielu czynników, m.in. relacji międzypaństwowych, sytuacji geopolitycznej i gospodarczej oraz chęci realizacji przez partnerów konkretnych interesów. W przypadku Łodzi najdłuższa współpraca łączy ją z miastami niemieckimi: Chemnitz¹⁰ i Stuttgartem¹¹.

Początek współpracy Chemnitz i Łodzi datowany jest na lata 70. XX wieku. Pierwsze rozmowy na ten temat zainicjowano w 1972 r. Oficjalne potwierdzenie woli współpracy nastąpiło dopiero w 1974 r. Umowę o współpracy podpisano jednak niemalże 30 lat później. W przypadku Stuttgartu współpracę podjęto pod koniec lat 70. z inicjatywy niemieckich władz. W 1979 r. władze miasta skierowały na ręce polskiego ambasadora list intencyjny. Problemy polityczne Polski utrudniły toczące się negocjacje w tej sprawie, a rok 1980 wręcz je przerwał. Wrócono do nich w 1984 r. Proces negocjacyjny zakończył się dopiero w 1988 r. podpisaniem przez przedstawicieli władz obu miast stosownych dokumentów. Jest to zarazem najdłużej trwająca

⁹ M. Pasztor, D. Jarosz, *Władze komunistyczne w Polsce a ruch miast bliźniaczych w Europie*, „Stosunki Międzynarodowe – International Relations” 2016, t. 52, nr 4, s. 293–313.

¹⁰ Uchwała nr X/122/03 Rady Miasta Łodzi z dnia 9 kwietnia 2003 r. w sprawie współpracy Miasta Łodzi z Miastem Chemnitz w Republice Federalnej Niemiec, https://bip.uml.lodz.pl/files/bip/public/miasto/miasta_partnerskie/BPTiWzZ_mp_Chemnitz_090213.pdf [dostęp: 5.03.2022].

¹¹ *Partnerstwo miast*, 26.09.1998, Urząd Miasta Łodzi, Stuttgart, https://bip.uml.lodz.pl/files/bip/public/miasto/miasta_partnerskie/BPTiWzZ_miasta_stud_090130.pdf [dostęp: 6.03.2022].

współpraca. Stuttgart nie jest jedynym miastem partnerskim, z którym przed ostatecznym sformalizowaniem umowy podpisano list intencyjny. Taka sytuacja miała miejsce w odniesieniu do Lwowa, Murcji, Orebro, Szegedu i Tianjin. Najpóźniej umowę o współpracy podpisano z węgierskim Szegedem, a mianowicie 4 lata po liście intencyjnym, tj. w 2008 r. Odmiennie rozwiązanie zastosowano w stosunkach z Odessą. Władze Łodzi i Odessy w 1993 r. przyjęły porozumienie o ustanowieniu braterskich więzi między miastami Łódź i Odessa, dające jedynie podstawę do nawiązania kontaktów i współpracy pomiędzy podmiotami gospodarczymi, instytucjami, stowarzyszeniami i organizacjami społecznymi oraz mieszkańcami. Konkretnie kierunki i programy współpracy zawierają się już w odrębnych umowach zawieranych pomiędzy przedstawicielami władz wspomnianych dwóch miast¹².

Ze względu na swoje położenie geograficzne Łódź nie należy do żadnego z euroregionów, czyli związku jednej lub kilku gmin, które sąsiadują ze sobą i prowadzą współpracę transgraniczną w głównej mierze determinowaną ich lokalizacją oraz wspólnymi doświadczeniami historyczno-gospodarczymi¹³. Analiza umów i porozumień między Łodzią a miastami partnerskimi oraz wspólnie prowadzonych projektów dowodzi, że międzynarodowa współpraca Łodzi koncentruje się wokół spraw dotyczących sztuki, turystyki, sportu oraz kultury. O wiele mniejsze znaczenie mają działania związane z wymianą gospodarczą oraz transferem wiedzy i technologii. Za rozwój i utrzymywanie kontaktów z miastami partnerskimi odpowiada Biuro Rozwoju Gospodarczego i Współpracy Międzynarodowej, które jest jedną z komórek organizacyjnych Urzędu Miasta Łodzi¹⁴. W ostatnich latach wydatki na współpracę z miastami partnerskimi i innymi miastami zagranicznymi utrzymywane są na tym samym poziomie, oscylują w okolicach 200 tys. zł rocznie. Pieniądze w głównej mierze przeznaczane są na usługi tłumaczeniowe, organizację wydarzeń, podróże oraz noclegi¹⁵. Koszty utrzymania relacji międzynarodowych Łodzi stanowią średnio

¹² M. Kalisiak-Mędelska, *Idea miast partnerskich. Przykład Łodzi*, [w:] *Kryzys finansowy a programowanie rozwoju jednostek przestrzennych*, red. S. Korenik, A. Mempel-Śnieżyk, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, Wrocław 2013, s. 120.

¹³ *Euroregions, Excellence and Innovation across EU borders. A Catalogue of Good Practices*, 2018, https://ec.europa.eu/futurium/en/system/files/ged/recot_crii_catalogue_0.pdf [dostęp: 5.03.2022].

¹⁴ *Komórki organizacyjne urzędu*, Urząd Miasta Łodzi, <https://bip.uml.lodz.pl/urzed-miasta/komorki-organizacyjne-urzedu> [dostęp: 5.03.2022].

¹⁵ *Sprawozdania z wykonania budżetu miasta Łodzi za rok 2020*, 29.03.2021, Urząd Miasta Łodzi, https://bip.uml.lodz.pl/files/bip/public/BIP_SS_21/WBd_spraw_20_mat_tow_20210407.pdf oraz *Sprawozdania z wykonania budżetu miasta Łodzi za rok 2019. Materiały towarzyszące*, 03.2020, Urząd Miasta Łodzi, https://bip.uml.lodz.pl/files/bip/public/BIP_AB_20/WBd_spraw_19_mat_tow_20200701.pdf [dostęp: 5.03.2022].

około 0,004% wszystkich wydatków miasta. Warto w tym miejscu zwrócić uwagę, że według badań Instytutu Spraw Publicznych środki własne gmin stanowią 95% źródeł finansowania współpracy międzynarodowej. Brak odpowiednich funduszy wskazywany jest przez samorządowców jako główna bariera rozwoju kontaktów międzynarodowych – podkreśla to 79% respondentów. Siłami hamującymi samorządową dyplomację są również ogromne obciążenie innymi zadaniami (25%), brak zaangażowania po stronie partnerów (24%) oraz bariery językowe i formalno-prawne (19%)¹⁶.

Tabela. Miasta partnerskie Łodzi

lp.	miasto	kraj	data*
1.	Stuttgart	Niemcy	26.09.88
2.	Wilno	Litwa	22.01.91
3.	Lyon	Francja	18.07.91
4.	Mińsk**	Białoruś	18.01.92
5.	Iwanowo**	Rosja	21.01.92
6.	Odessa	Ukraina	07.05.93
7.	Tel Awiw-Jafa	Izrael	13.09.94
8.	Tiencin	Chiny	11.10.94
9.	Rustawi	Gruzja	27.06.95
10.	Puebla	Meksyk	11.07.96
11.	Barreiro	Portugalia	03.09.96
12.	Tampere	Finlandia	28.10.96
13.	Murcja	Hiszpania	14.10.99
14.	Örebro	Szwecja	25.08.01
15.	Kaliningrad**	Rosja	06.03.02
16.	Chemnitz	Niemcy	11.04.03
17.	Lwów	Ukraina	28.11.03
18.	Segedyn	Węgry	19.05.08
19.	Kanton	Chiny	20.08.14
20.	Chengdu	Chiny	29.06.15

* data nawiązania formalnej współpracy; ** 2 marca 2022 r. Łódź zerwała współpracę z Kaliningradem, Iwanowem i Mińskiem

Źródło: opracowanie własne na podstawie dostępnych danych: *Łódź: miasta partnerskie* [hasło], https://pl.wikipedia.org/wiki/Portal:%C5%81%C3%B3d%C5%BA/Miasta_partnerskie oraz *Miasta partnerskie*, Urząd Miasta Łodzi, <https://bip.uml.lodz.pl/miasto/miasta-partnerskie> [dostęp: 5.03.2022].

¹⁶ *Międzynarodowa współpraca samorządów, op. cit., s. 9.*

Spośród wszystkich miast partnerskich najsilniejsze relacje łączą Łódź ze Stuttgartem, czego dowodem były przypadające w 2018 r. obchody 30. rocznicy współpracy¹⁷. Wieloletnia współpraca samorządów ma także widoczny wymiar w przestrzeni miast. W Stuttgarcie istnieje m.in. stalowy most nazywany Kładką Łódzką, ulica Łódzka, a herb Łodzi można zobaczyć na rondzie Königsstraße i w holu ratusza. W Łodzi z kolei jeden z elementów (specjalna kostka brukowa) pomnika Łodzian Przełomu Tysiącleci jest sygnowany nazwiskiem słynnego nadburmistrza Stuttgartu – Fritza. Szczególnie ważnym aspektem współpracy miast jest prowadzona od samego początku wymiana młodzieży oraz kooperacja w dziedzinie edukacji. Na przykład w latach 2013–2014 Stadtjugendring zrealizował z partnerami z Łodzi unijny projekt partycypacji młodzieży *Space 4 Us*. W 2013 r. w Łodzi odbyło się spotkanie członków Stadtjugendringu z 24. aktywistami miejskimi z Holandii, Francji (miasto partnerskie Strasburga), Grecji i Turcji. Wspólnie doświadczyli oni łódzkiej kultury miejskiej i dyskutowali o warunkach niezbędnych dla utrzymania jej niezależności. Wynikiem tego spotkania było późniejsze powstanie sieci aktywistów miejskich. W latach 2017–2018 Bettina Szotowski zorganizowała integracyjne (włączające) trójstronne spotkanie młodzieży *A taste of unlimited space* – projekt teatru tańca z osobami niesłyszącymi, który powstał we współpracy z Underground Soul Cypher, Wilde Löwenjugend Stuttgart, Compagnie Corps & Graph Straßburg oraz fundacją Art of Breaking Łódź i był już wielokrotnie pokazywany w Stuttgarcie, m.in. podczas Europejskiego Dnia Akcji (Europa-Aktionstag) na placu Zamkowym¹⁸. Niezwykle mocno rozwija się także współpraca kulturalna. Prawie każdego roku w Stuttgarcie występują łódzkie teatry, a w Łodzi prezentują się artyści ze stolicy Badenii-Wirtembergii (m.in. na Festiwalu Łódź Czterech Kultur). Stale współpracują również akademie sztuk pięknych z obu miast oraz łódzka szkoła filmowa i Międzynarodowy Festiwal Filmów Animowanych w Stuttgarcie (Das Internationale Trickfilm-Festival Stuttgart)¹⁹.

Niestety Łódź (podobnie jak większość polskich samorządów) nie posiada jasno określonej strategii budowania relacji międzynarodowych. Nawiązywanie kontaktów w głównej mierze wynikało i wynika z konieczności zaspokojenia potrzeb gospodarczych (np. współpraca z chińskimi miastami – *case study* w dalszej części pracy) oraz pozyskania wiedzy z zakresu zarządzania, tworzenia

¹⁷ *Stuttgart, wir fahr'n nach Łódź!*, 2018, https://uml.lodz.pl/files/public/user_upload/20180605170628322_2_.pdf [dostęp: 5.03.2022].

¹⁸ *30 Jahre Städtepartnerschaft Stuttgart – Łódź*, 05.2018, www.stuttgart.de/medien/ibs/WEB_Broschuere_30Jahre_Lodz_DE-PL.pdf [dostęp: 5.03.2022].

¹⁹ *Stuttgart w skrócie*, Urząd Miasta Łodzi, <https://uml.lodz.pl/dla-mieszkancow/o-miescie/wspolpraca-z-zagranica/stuttgart> [dostęp: 5.03.2022].

społeczeństwa obywatelskiego i rozwoju gospodarki komunalnej²⁰ (np. dzięki pomocy z Lyonu powstał w Łodzi Instytut Sprzedaży i Negocjacji oraz Łódzkiej Agencji Rozwoju Regionalnego²¹). Nieopisanym, lecz ważnym elementem wyznaczającym współpracę Łodzi z partnerami są także kwestie historyczne. Rada Gminy Stuttgart w 2001 r. uchwaliła projekt *Porozumienie i pojednanie z miastami partnerskimi w Europie Środkowo-Wschodniej*. Miasta partnerskie Łódź, Brno i Samara otrzymały po 256 tys. euro na cele socjalne. Łódź zainwestowała tę kwotę w dom wielopokoleniowy „Bednarska” – miejsce spotkań i placówkę opiekuńczo-wychowawczą dla osób starszych wiekiem, dzieci pozbawionych opieki rodzicielskiej i Stowarzyszenia Polaków Poszkodowanych przez III Rzeszę. Szczególny nacisk w domu „Bednarska” kładzie się na wzajemne wsparcie i pomoc oraz przekazywanie wiedzy i umiejętności. Placówka organizuje ponadto regularne spotkania z młodzieżą i delegacjami zagranicznymi²².

Podobnie jak dla Stuttgartu ważne było doprowadzenie do pojednania między mieszkańcami dwóch miast, którzy reprezentują niegdyś zwaśnione narody, tak dla Łodzi istotne było nawiązanie dobrych kontaktów z mieszkańcami Izraela. Tuż po II wojnie światowej w Łodzi (pełniącej wówczas funkcję stolicy kraju) mieszkało ok. 30 tys. Żydów²³, ale ze względu na już powojenne prześladowania i wydarzenia większość z nich opuściła Łódź i kraj, a wizerunek miasta pośród tej społeczności bardzo ucierpiał. Biorąc pod uwagę dużą rozpoznawalność miasta oraz przemiany społeczno-polityczne w Polsce, władze Łodzi postanowiły nawiązać relacje z Tele-Awiwem, w którym funkcjonowała kilkutyśięczna grupa byłych łodzian, zrzeszonych w Stowarzyszeniu Byłych Łodzian w Izraelu. Początkiem współpracy była 50. rocznica likwidacji Litzmannstadt Ghetto oraz zawiązanie Fundacji Monumentum Iudaicum Lodzense (funkcjonuje do dzisiaj), której zadaniem jest m.in. rewitalizacja największej nekropolii żydowskiej w Europie. Wymiernymi przykładami współpracy samorządów jest również tzw. turystyka sentymentalna²⁴ oraz powstanie Centrum Dialogu im. Marka Edelmana – instytucji kultury dbającej o dziedzictwo łódzkiej

²⁰ *Miasta partnerskie – dlaczego warto..., op. cit.*

²¹ *Lyon w skrócie*, Urząd Miasta Łodzi, <https://uml.lodz.pl/dla-mieszkancow/o-miescie/wspolpraca-z-zagranica/lyon> [dostęp: 5.03.2022].

²² *30 Jahre Städtepartnerschaft..., op. cit.*

²³ W. Cudny, E. Kubiak, R. Rouba, *Dziedzictwo kulturowe łódzkich Żydów i jego rola w rozwoju współczesnej Łodzi i regionu łódzkiego*, „Przegląd Nauk Historycznych” 2011, R. 10, nr 1, s. 122.

²⁴ *Tel Awiw-Jafa*, Urząd Miasta Łodzi, <https://uml.lodz.pl/dla-mieszkancow/o-miescie/wspolpraca-z-zagranica/tel-awiw-jafa> [dostęp: 5.03.2022].

społeczności żydowskiej oraz podejmującej działania upamiętniające Ocalałych i Sprawiedliwych oraz ich rodzin²⁵.

Jak zauważa autorka opracowania *Idea miast partnerskich. Przykład Łodzi*

siła napięcia wzajemnych kontaktów pomiędzy Łodzią, a miastami partnerskimi nie jest taka sama w każdym przypadku. Zapewne ze względu na duże odległości pomiędzy Łodzią a chińskim Tianjin czy meksykańskim Puebla nie odnotowano znaczących wydarzeń potwierdzających współpracę partnerską. Widać to dobitnie po mieście Puebla, z którym w ostatnich latach nie podjęto żadnych działań wpisujących się w obszary urzeczywistniania współpracy określone jako: kultura, edukacja i nauka, współpraca ekonomiczna i handlowa, turystyka. Niewiele lepiej wygląda współpraca z Tianjin. Jest ona bardzo sformalizowana i opiera się na oficjalnych wizytach przedstawicieli władz obu miast, instytucji naukowych czy przedsiębiorców²⁶.

Zupełnie inny wymiar współpracy mają relacje między Łodzią a innym chińskim miastem – Chengdu. Zanim samorządowcy sformalizowali współpracę w 2015 r., dwa lata wcześniej uruchomiono regularne przewozy towarowe koleją między miastami²⁷. Umowa partnerska ze stolicą prowincji Syczuan zawocowała m.in. stałą wymiłą studentów między lokalnymi uczelniami, wymianą doświadczeń między urzędnikami oraz kontaktami lokalnych ogrodów zoologicznych. Współpraca partnerska Łodzi z miastami chińskimi pozwoliła także na uzyskanie wymiernej pomocy. W marcu 2020 r. po wybuchu pandemii COVID-19 prezydent Łodzi oraz przewodniczący Rady Miasta napisali specjalne listy do burmistrzów Kantonu i Chengdu z prośbą o przesłanie do Łodzi środków ochrony osobistej, takich jak: półmiski, rękawiczki czy gogle ochronne²⁸. W odpowiedzi na pismo po kilku tygodniach pociągiem z Chengdu do Łodzi przyjechało 11 700 certyfikowanych maseczek ochronnych. „W geście solidarności i pomocy w walce z pandemią Władze Miasta Chengdu przesłały film z pozdrowieniami i życzeniami zdrowia dla wszystkich mieszkańców Łodzi od Z-cy Burmistrza Miasta Chengdu Pana NIU Qingbao”²⁹.

W dobie pandemii współpraca miast partnerskich miała także charakter kulturalny. W maju 2020 r. Urząd Miasta Łodzi zorganizował największą

²⁵ *O centrum*, Centrum Dialogu im. Marka Edelmana w Łodzi, www.centrumdialogu.com/o-nas/o-centrum-dialogu [dostęp: 5.03.2022].

²⁶ M. Kalisiak-Mędelska, *Idea miast partnerskich...*, *op. cit.*, s. 122.

²⁷ T. Baliszewski, *Z Chin do Łodzi pociągiem. Od kwietnia funkcjonuje bezpośrednie połączenie towarowe*, 22.11.2013, <https://natemat.pl/82959,z-chin-do-lodzi-pociagiem-od-kwietnia-funkcjonuje-bezposrednie-polaczenie-towarowe> [dostęp: 5.03.2022].

²⁸ *Łódź prosi o pomoc miasta partnerskie z Chin*, 21.03.2020, www.rp.pl/swiat/art820151-lodz-prosi-o-pomoc-miasta-partnerskie-z-chin [dostęp: 5.03.2022].

²⁹ *Chengdu*, Urząd Miasta Łodzi, <https://uml.lodz.pl/dla-mieszkanow/o-miescie/wspolpraca-z-zagranica/chengdu> [dostęp: 5.03.2022].

w Polsce transmisję online z placówek biorących udział w Nocy Muzeów. Wśród specjalnych gości i prezentowanych materiałów pojawiły się również treści z instytucji kultury w Tampere, Stuttgarcie, Odessie i Grazu³⁰.

Podtrzymywaniu współpracy z miastami partnerskimi służyć ma organizowane od 2011 r. w Łodzi Forum Miast Partnerskich. Odbywające się nieregularnie spotkania mają być przestrzenią wymiany doświadczeń między samorządowcami, przedsiębiorcami oraz naukowcami z miast, które współpracują z Łodzią. Ostatnie takie spotkanie odbyło się w październiku 2020 r. i było poświęcone zagadnieniom ekologii. Dyskutowano m.in. o zrównoważonej mobilności w miastach, gospodarce wodnej i tworzeniu terenów zielonych. W spotkaniu wzięli udział przedstawiciele Odessy (Ukraina), Chemnitz (Niemcy), Stuttgartu (Niemcy), Lyonu (Francja), Tampere (Finlandia), Murcji (Hiszpania), Wilna (Litwa), Lwowa (Ukraina), Kaliningradu (Rosja) oraz Tiencin (Chiny)³¹.

Analizując znaczenie sieci miast partnerskich na przykładzie Łodzi, należy stwierdzić, że współpraca międzynarodowa w tym obszarze nie jest kluczowa dla władz miasta i nie przynosi ona znaczących korzyści ekonomicznych. Podtrzymywanie kontaktów oraz kurtuazyjne wizyty mogą jednak procentować w sytuacjach kryzysowych lub nowych kontraktach gospodarczych (jeśli pojawiają się ku temu sprzyjające okoliczności – niezależne od samorządów). Podtrzymywanie kontaktów w dziedzinie kultury, sportu czy edukacji pomaga w budowaniu wzajemnego zrozumienia między narodami i utrwala wspólne wartości. Daje ona również fundament do późniejszego wspierania się przy projektach nieobejmujących bezpośredniej współpracy. Było tak m.in., gdy Łódź ubiegała się o prawa do organizacji Expo 2022. Wówczas wszystkie miasta partnerskie wyraziły poparcie dla kandydatury i lobbowały na rzecz Łodzi³². O jakości współpracy z miastami partnerskimi w żadnym stopniu nie decyduje liczba potencjalnych partnerów, egzotyczne położenie geograficzne oraz kurtuazyjne wizyty włodarzy miast i urzędników. Skuteczną politykę zagraniczną w tym obszarze określają zrealizowane projekty, takie jak np.: pociąg towarowy na linii

³⁰ *Tegoroczna łódzka Noc Muzeów tylko online*, 7.05.2020, <https://lodz.tvp.pl/47929828/tegoroczna-lodzka-noc-muzeow-tylko-online> [dostęp: 5.03.2022].

³¹ *VI Forum Miast Partnerskich „Smart City” w Łodzi*, 8.10.2020, <https://uml.lodz.pl/aktualnosci/artukul/vi-forum-miast-partnerskich-smart-city-wlodzi-id37021/2020/10/8> [dostęp: 5.03.2022].

³² *Miasta partnerskie Łodzi oficjalnie popierają nasze starania o Expo 2022*, 18.09.2017, Urząd Miasta Łodzi, <https://uml.lodz.pl/aktualnosci/artukul/miasta-partnerskie-lodzi-oficjalnie-popieraja-nasze-starania-o-expo-2022-id5834/2017/9/18> [dostęp: 5.03.2022].

Łódź–Chengdu, wymiana pracowników Pracowni Urbanistycznej Aglomeracji Lyonu i Miejskiej Pracowni Urbanistycznej w Łodzi czy warta 15 mln inwestycja pod Łodzią zrealizowana przez niemiecką firmę farmaceutyczną z okolic Stuttgartu³³. Są one wynikiem wieloletniej współpracy i budowania zaufania na poziomie samorządowym. Nie były one jednak możliwe bez odpowiedniego wsparcia agencji rządowych i dobrych relacji międzypaństwowych.

Wpływ samorządu na strategiczne kierunki rozwoju Unii Europejskiej

Biorąc pod uwagę długą historię integracji europejskiej oraz proces zacieśniania relacji międzypaństwowych, rola regionów we Wspólnotach Europejskich była przez lata marginalizowana. Do początku lat 90. samorządowcy nie posiadali wyraźnego wpływu na kierunki rozwoju europejskiej społeczności.

Stowarzyszone w Zgromadzeniu Regionów Europy regiony podjęły w latach 1990–1991 inicjatywy zmierzające do wprowadzenia do prawa wspólnotowego zapisów traktatowych gwarantujących im udział w procesie decyzyjnym Wspólnot Europejskich. Postulaty regionów sformułowane przez Zgromadzenie Regionów Europy przekazane zostały Konferencji Międzyrządowej państw członkowskich Wspólnot Europejskich, która rozpoczęła pracę 15 grudnia 1990 r. w Rzymie. Zawierały one dwa istotne cele: instytucjonalizację udziału regionów w procesie decyzyjnym na szczeblu wspólnotowym oraz stworzenie mechanizmów zabezpieczających ich prerogatywy³⁴.

W efekcie zabiegów samorządowców Traktat o Unii Europejskiej³⁵ powołał Komitet Regionów, który pełni funkcję doradczą. W 2009 r. Traktat lizboński wzmocnił rolę Komitetu i nakazał, aby akty prawne były z nim konsultowane na każdym etapie procesu legislacyjnego. Dokument dał także możliwość wnoszenia spraw do Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości i zwiększył jego kontakty z Parlamentem Europejskim, Komisją i Radą. W skład Komitetu obecnie wchodzi 329 członków, których praca obejmuje 5-letnią kadencję i koncentruje się w sześciu komisjach³⁶. Polska delegacja

³³ *Niemiecka firma farmaceutyczna zainwestuje około 15 mln euro pod Łodzią*, 26.01.2022, <https://investmap.pl/niemiecka-firma-farmaceutyczna-zainwestuje-okolo-15-mln-euro-pod-lodzia.a300023> [dostęp: 5.03.2022].

³⁴ K. Jóskowiak, *Unia Europejska – samorząd terytorialny a profil jego międzynarodowej współpracy na poziomie lokalnym i regionalnym w przyszłości*, „Studia Europejskie” 2008, nr 3, s. 103–124.

³⁵ Wersja skonsolidowana Traktatu o Unii Europejskiej, https://oide.sejm.gov.pl/oide/index.php?option=com_content&view=article&id=14803&Itemid=945 [dostęp: 5.03.2022].

³⁶ *O Komitecie*, Europejski Komitet Regionów, <https://cor.europa.eu/pl/about/Pages/default.aspx> [dostęp: 5.03.2022].

składa się z 21 członków. Są nimi samorządowcy wybrani w polskich wyborach lokalnych do jednostek samorządu terytorialnego. Do Komitetu zostali desygnowani przez stowarzyszenia samorządowe: Związek Województw RP, Związek Powiatów Polskich, Związek Miast Polskich, Unię Metropolii Polskich, Związek Gmin Wiejskich RP oraz Unię Miasteczek Polskich³⁷. Prace polskich przedstawicieli w latach 2020–2025 koncentrują się wokół określonej grupy zagadnień opisanych w dokumencie pod nazwą: *Priorytety prac polskiej delegacji na lata 2020–2025*. Są to:

- kwestie dotyczące przyszłości polityki spójności, ze szczególnym uwzględnieniem współpracy transgranicznej w ramach Europejskiej Współpracy Terytorialnej na lata 2021–2027 (INTERREG) oraz Międzyregionalnej Grupy „Karpaty”;
- wieloletnie ramy finansowe na lata 2021–2027 i instrument NextGeneration EU, ze szczególnym uwzględnieniem określenia ich wartości oraz powołania Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji;
- Wspólna Polityka Rolna i rozwój obszarów wiejskich, ze szczególnym uwzględnieniem ryzyka rozprzestrzeniania się afrykańskiego pomoru świń;
- Europejski Zielony Ład, ze szczególnym uwzględnieniem transformacji energetycznej oraz Europejskiego Pakietu na rzecz Klimatu;
- rozwój nauki, ze szczególnym uwzględnieniem wsparcia finansowego dla polskich ośrodków badawczych oraz zwiększenia ich udziału w projektach międzynarodowych;
- transformacja cyfrowa, ze szczególnym uwzględnieniem regulacji dotyczących danych osobowych oraz usług cyfrowych;
- rozwój gospodarczy i społeczny, ze szczególnym uwzględnieniem planu odbudowy po pandemii COVID-19 oraz Europejskiego Filaru Praw Socjalnych;
- pozycja Europy na świecie, ze szczególnym uwzględnieniem roli Konferencji Władz Lokalnych i Regionalnych Partnerstwa Wschodniego (CORLEAP) i grupy zadaniowej ds. Ukrainy;
- demokracja i wartości europejskie, ze szczególnym uwzględnieniem przeciwdziałania dezinformacji³⁸.

³⁷ *Polska delegacja krajowa*, Europejski Komitet Regionów, <https://cor.europa.eu/PL/members/Pages/Delegation.aspx?country=Poland> [dostęp: 5.03.2022].

³⁸ *Priorytety prac polskiej delegacji na lata 2020–2025*, Europejski Komitet Regionów, <https://wielkopolska.eu/attachments/article/1262/Priorytety%20prac%20polskiej%20delegacji%20na%20lata%202020-2025.pdf> [dostęp: 5.03.2022].

Praca polskich przedstawicieli w Komitecie Regionów koordynowana jest przez Biuro Informacyjne Województwa Wielkopolskiego w Brukseli. Przed każdą sesją Komitetu polska delegacja spotyka się, aby wypracować wspólne stanowisko oraz poznać analizy ekspertów i doradców merytorycznych. Jak czytamy na oficjalnej stronie internetowej Unii Europejskiej,

Polscy członkowie aktywnie uczestniczą w procesie legislacyjnym UE, przygotowując opinie i rezolucje, których sporządzenia Komitet Regionów podejmuje się z inicjatywy własnej. Praca w polskiej delegacji pozwala również członkom zgłaszać istotne dla nich postulaty oraz wpływać na krajowy i europejski proces decyzyjny³⁹.

Analizując pracę polskich przedstawicieli w Komitecie Regionów, należy stwierdzić, że angażują się w tematykę europejską bliską mieszkańcom regionu, z jakiego pochodzą. Na przykład marszałek województwa podkarpackiego Władysław Ortyl przewodniczy pracom dotyczącym powstania Strategii Karpackiej⁴⁰, a marszałek województwa zachodniopomorskiego Olgierd Geblewicz zajmuje się m.in. tematyką rybołówstwa⁴¹.

Od listopada 2019 r. w polskiej delegacji do Komitetu Regionów pracuje także prezydent Łodzi Hanna Zdanowska, która zasiada w Komisji Środowiska, Zmiany Klimatu i Energii (ENVE) oraz Komisji Polityki Społecznej, Edukacji, Zatrudnienia, Badań Naukowych i Kultury (SEDEC). Prezydent Łodzi pracuje także w grupie roboczej Europejskiego Komitetu Regionów Green Deal Going Local i jest ambasadorem Paktu na rzecz klimatu z ramienia Komitetu oraz krajowym ambasadorem ds. Porozumienia Burmistrzów⁴². Zaangażowanie Hanny Zdanowskiej w sprawy europejskiej polityki klimatycznej wynika m.in. z wyraźnych oznak pustynnienia środkowej Polski⁴³ oraz doświadczeń Łodzi z zakresu rewitalizacji i walki z niską emisją. Jak sama prezydent zwraca uwagę:

Europejski Zielony Ład i Porozumienie Burmistrzów to główne motory napędowe zmian w UE na najbliższe lata i osiągnięcia klimatycznej neutralności w 2050 r. Teraz musimy wdrożyć ich rozwiązania i narzędzia na poziomie krajowym, co wymaga

³⁹ *Polska delegacja krajowa, op. cit.*

⁴⁰ *Marszałek Władysław Ortyl o Strategii Karpackiej*, 5.03.2021, Polskie Regiony, <https://polskieregiony.pl/marszalek-wladyslaw-ortyl-o-strategii-karpackiej> [dostęp: 5.03.2022].

⁴¹ *Unijne ramy gromadzenia danych dotyczących rybołówstwa*, Europejski Komitet Regionów, <https://cor.europa.eu/pl/our-work/Pages/OpinionTimeline.aspx?opl-d=CDR-5241-2015> [dostęp: 5.03.2022].

⁴² *Hanna Zdanowska – Prezydent Miasta Łodzi*, Urząd Miasta Łodzi, <https://uml.lodz.pl/urząd-miasta-lodzi/prezydent-miasta> [dostęp: 5.03.2022].

⁴³ A. Sikora, *Łódź na pustyni. Centralna Polska wysycha, władze postanowiły tego nie zauważyć*, 29.06.2019, <https://oko.press/lodz-na-pustyni-centralna-polska-wysycha-wladze-postanowily-tego-nie-zauwazyc> [dostęp: 5.03.2022].

zaangażowania wszystkich interesariuszy. Jako Ambasador Porozumienia Burmistrzów podejmuję to wyzwanie, ponieważ jestem przekonana, że bez współpracy na każdym szczeblu, nie uda się nam odbudować naszych krajów, ani osiągnąć klimatycznych celów, jakie stawia sobie Europa⁴⁴.

W ramach swojej pracy w Komitecie Regionów Hanna Zdanowska była m.in. sprawozdawcą Komisji Środowiska, Zmiany Klimatu i Energii podczas przygotowania opinii *Transformacja ekologiczna – Jaka równowaga między akceptacją społeczną, a wymogami środowiskowymi z punktu widzenia miast i regionów, z myślą o budowaniu odpornych społeczności*⁴⁵. W agendzie jej pracy znalazł się także udział w warsztatach z przedstawicielami Komisji Europejskiej poświęconych Europejskiemu Zielonemu Ładowi, rewitalizacji oraz zrównoważonej i niskoemisyjnej mobilności, a także łączenie wysiłków z gminami ościennymi w walce o lepszą jakość powietrza przez ograniczanie niskiej emisji oraz zabieganie o zapewnienie bezpośredniego dostępu do unijnych środków przez samorządy⁴⁶. Prezydent Łodzi była również członkiem delegacji Komitetu Regionów na szczyt klimatyczny ONZ w Glasgow (COP26). Podczas rozmowy z Polską Agencją Prasową prezydent Łodzi podkreślała:

przyjechalśmy na COP w Glasgow, żeby pokazać nasze stanowisko. Walczymy przede wszystkim o dostrzeżenie nas jako partnerów, nie tylko na etapie wdrażania, ale również na etapie wymyślenia, procedowania określonych rozwiązań. Oczywiście walczymy też o to, żeby miasta były bezpośrednim beneficjentem funduszy na transformację klimatyczną. [...] Prezydent Łodzi zwróciła uwagę, że miasta stanowią 3 proc. łądów na świecie i 1 proc. całej kuli ziemskiej, produkując przy tym prawie 75 proc. gazów cieplarnianych. „Jeżeli to sobie uświadomimy, to myślę, że każdy odpowie sobie, jaka powinna być rola miast, czyli nic o nas bez nas. [...] Wyjaśniła, że zaangażowanie miast jest „szalenie istotne” już na tym etapie, kiedy tworzy się prawo klimatyczne, które będzie wkrótce realizowane w postaci konkretnych działań⁴⁷.

⁴⁴ *Prezydent miasta Łodzi Hanna Zdanowska została europejskim ambasadorem*, 21.04.2021, <https://uml.lodz.pl/aktualnosci/artukul/prezydent-miasta-lodzi-hanna-zdanowska-zostala-europejskim-ambasadorem-id40270/2021/4/21> [dostęp: 5.03.2022].

⁴⁵ *Transformacja ekologiczna. Jakiej równowagi potrzeba między akceptacją społeczną a wymogami środowiskowymi z punktu widzenia miast i regionów, z myślą o budowaniu odpornych społeczności?*, Europejski Komitet Regionów, <https://cor.europa.eu/pl/our-work/Pages/OpinionTimeline.aspx?opId=CDR-104-2022#:~:text=NL-,PL,-PT> [dostęp: 5.03.2022].

⁴⁶ *Prezydent miasta Łodzi Hanna Zdanowska...*, *op. cit.*

⁴⁷ M. Kicka, *Prezydent Łodzi na COP26: walczymy o dostrzeżenie nas jako partnerów i bezpośrednio fundusze dla miast*, 10.11.2021, <https://samorząd.pap.pl/kategoria/komitet-regionow/prezydent-lodzi-na-cop26-walczymy-o-dostrzezenie-nas-jako-partnerow-i> [dostęp: 5.03.2022].

Hanna Zdanowska była także współautorką apelu samorządowców zasiadających w Komitecie Regionów, którzy postulowali do głównego negocjatora Unii Europejskiej Fransa Timmermansa o uwzględnienie wymiaru regionalnego i lokalnego w ostatecznych konkluzjach z Glasgow w celu ochrony ludzi i planety. Zwracając uwagę, że lokalne władze realizują 70% środków służących łagodzeniu zmiany klimatu i 90% polityk w zakresie przystosowania się do zmiany klimatu⁴⁸.

Samorząd chce także wpływać na strategiczne kierunki rozwoju Unii Europejskiej poprzez stałą obecność w Brukseli dzięki przedstawicielstwom regionalnym. Nie są to palcówki dyplomatyczne i najczęściej można je przyrównać do instytucji lobbystycznych, których funkcjonuje przy Parlamencie i Komisji Europejskiej około 12 tys.⁴⁹ Pierwsze przedstawicielstwa regionalne powstawały w latach 80. i były prowadzone przez samorządy brytyjskie i niemieckie. Jak uważa Beata Surmacz:

Początkowo działalność biur regionalnych była dosyć negatywnie oceniana przez władze centralne państw członkowskich, które odbierały to jako próbę samodzielnego prowadzenia polityki zagranicznej. Zakaz ustanawiania przedstawicielstw regionalnych w Brukseli obejmował np. Włochy czy Hiszpanię do połowy lat 90.⁵⁰

Tworzenie regionalnych przedstawicielstw wiązało się i do dzisiaj wiąże się z chęcią skutecznego pozyskiwania środków unijnych, wpływaniem na tworzenie europejskiego prawa oraz działalnością polityczną. Wśród czynników sprzyjających powstawaniu „samorządowych ambasad w Brukseli” zwraca się uwagę na

rosnące znaczenie transnarodowych, lokalnych i regionalnych szczebli władzy w państwach UE w procesie tworzenia i realizacji polityk, rozwój polityki społecznej i regionalnej Unii oraz wzrost strukturalnych funduszy rozwojowych, jak również bezpośredni wpływ interesów lokalnych i regionalnych na program Rynku Wewnętrznego⁵¹.

⁴⁸ COP26: Przywódcy lokalni apelują do głównego negocjatora UE Fransa Timmermansa o uwzględnienie wymiaru regionalnego i lokalnego w ostatecznych konkluzjach z Glasgow w celu ochrony ludzi i planety, 13.10.2021, <https://cor.europa.eu/pl/news/Pages/cop-26-local-leaders-call-eus-vice-president-timmermans-include-reg-local-dimension.aspx> [dostęp: 5.03.2022].

⁴⁹ M. Błaszczuk-Zawiła *et al.*, *Polski lobbining w Unii Europejskiej*, Polski Instytut Ekonomiczny, Warszawa 2019.

⁵⁰ B. Surmacz, „Ambasady” regionów..., *op. cit.*, s. 38.

⁵¹ U. Kurczewska, M. Mołęda-Zdziech, *Lobbining w Unii Europejskiej – zarys problematyki*, „Studia Europejskie” 1999, nr 2, s. 68.

Polskie biura regionalne w Brukseli powstawały jeszcze przed akcesją naszego kraju do Wspólnoty, a ich pracownicy najczęściej zdobywali szlify na stażach w biurach regionów partnerskich. Jako pierwsze do życia zostały powołane Biuro Informacyjne Regionów Lubelskiego i Podlaskiego (1999 r.) przedstawicielstwo Pomorskiego Stowarzyszenia Gmin Wiejskich przy UE (2000 r.) oraz Biuro Stowarzyszenia Dolny Śląsk w UE (2001 r.). Od 2012 r. wszystkie polskie województwa mają swoje przedstawicielstwa w Brukseli⁵². Najczęstszą formułą funkcjonowania biur są oddziały departamentów urzędów marszałkowskich, ich delegatury, samodzielne jednostki budżetowe oraz stowarzyszenia gmin i regionalne partnerstwa. Unikatową formę współpracy samorządu wojewódzkiego i miejskiego miało Łódzkie House, czyli Regionalne Biuro Województwa Łódzkiego w Brukseli (2003 r.). Było ono bowiem finansowane w 45% przez Urząd Miasta Łodzi i 55% przez Urząd Marszałkowski Województwa Łódzkiego. W ramach umowy o współpracy miasto odelegowało do pracy w Brukseli swojego pracownika i tym samym było przez długi czas jedynym polskim miastem posiadającym oficjalnego przedstawiciela w Brukseli⁵³. Ponad 10-letnia współpraca samorządu wojewódzkiego i gminnego zakończyła się w 2016 r., kiedy to Rada Miasta w Łodzi zdecydowała o zaprzestaniu finansowania biura w Brukseli, którego utrzymanie kosztowało rocznie 200 tys. zł. Jak tłumaczył wówczas na antenie Rozgłośni Polskiego Radia w Łodzi dyrektor Biura Strategii Miasta – Tomasz Jakubiec: „Inne miasta też podejmowały takie decyzje. Region tam pozostawia swoje biuro i będziemy mogli korzystać z jego potencjału. Chodzi o zwiększenie mobilności i elastyczności”⁵⁴. Do głównych zadań i funkcji wojewódzkich przedstawicielstw w Brukseli zaliczyć należy:

- informowanie administracji organu lokalnego o procedurach, inicjatywach i decyzjach ustawodawczych Unii Europejskiej oraz o programach wspólnotowych;
- reprezentowanie interesów danego regionu, jego problemów oraz opinii o konkretnych politykach na forum Komisji Europejskiej oraz Parlamentu Europejskiego;

⁵² W. Modzelewski, *Biura regionalne w Brukseli. Doświadczenia Warmii i Mazur*, [w:] *Region Warmii i Mazur w europejskich procesach integracyjnych*, INP UWM, Olsztyn 2014, s. 155.

⁵³ B. Surmacz, „Ambasady” regionów..., *op. cit.*

⁵⁴ J. Kosmatka, *Łódzkie House. Koniec z finansowaniem biura w Brukseli*, 15.06.2016, <https://radiolodz.pl/25926-lodzkie-house-koniec-z-finansowaniem-biura-w-brukseli,175913> [dostęp: 5.03.2022].

- przygotowanie wizyt przedstawicieli politycznych oraz ekspertów władzy lokalnej – wspieranie przedstawicieli regionalnych w Komitecie Regionów;
- gromadzenie informacji i dobór partnerów;
- prowadzenie punktu kontaktowego dla poszukiwania partnerów z innych regionów, wspieranie tworzenia sieci regionów i współpracy pomiędzy nimi;
- organizowanie imprez informacyjnych i kulturalnych;
- tworzenie wizerunku dotyczącego potencjału gospodarczego i turystycznego regionów;
- udzielanie odpowiedzi na pytania obywateli; spotkania informacyjne z gośćmi z regionu⁵⁵.

Łodzkie House w różnym stopniu spełnia wszystkie z powyższych założeń i celów. Szczególną rolę w jego funkcjonowaniu odgrywają fundusze zewnętrzne. Dzięki aktywnej postawie jego pracowników udaje się pozyskiwać granty i dotacje m.in. z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego oraz programów Horyzont 2020, Interreg Europa oraz Europa Dla Obywateli. Jednym z przykładów kilkudziesięciu zrealizowanych już projektów może być działanie o nazwie *Promocja gospodarcza łódzkich strategicznych sektorów gospodarczych na dalekim i bliskim wschodzie podczas światowych wydarzeń gospodarczych*. Dzięki wsparciu pracowników Biura Województwa Łódzkiego 24 przedsiębiorców mogło skorzystać z pomocy w pozyskiwaniu partnerów biznesowych na rynku chińskim i arabskim⁵⁶. Do dyspozycji firm z regionu łódzkiego jest także prowadzony przez biuro Punkt Wsparcia Inwestora w Brukseli oraz branżowe programy wsparcia promocji gospodarczej jak np. dofinansowanie udziału w targach budowlanych⁵⁷. Innym wymiarem pracy biura jest wspieranie relacji między uczelniami i pomoc w nawiązywaniu współpracy naukowej⁵⁸ oraz

⁵⁵ M.-L. Löper, *Biura przedstawicielskie regionów europejskich w Brukseli*, „Studia Europejskie” 2000, nr 1, s. 55–60.

⁵⁶ *Promocja gospodarcza łódzkich strategicznych sektorów gospodarczych na dalekim i bliskim wschodzie podczas światowych wydarzeń gospodarczych*, Łodzkie House, <https://bruksela.lodzkie.pl/nasze-projekty/promocja-gospodarcza-lodzkie-strategicznych-sektorow-gospodarczych-na-dalekim-i-bliskim-wschodzie-podczas-swiatowych-wydarzen-gospodarczych> [dostęp: 5.03.2022].

⁵⁷ J. Krak, *W Brukseli Województwo Łódzkie wybuduje dom...*, 11.07.2017, <https://epiotrkow.pl/news/W-Brukseli-Wojewodztwo-lodzkie-wybuduje-dom.,29079> [dostęp: 5.03.2022].

⁵⁸ *Łódzkie uczelnie będą się promować w Europie*, 5.07.2011, <https://naukawpolsce.pl/aktualnosci/news%2C383239%2Clodzkie-uczelnie-beda-sie-promowac-w-europie.html> [dostęp: 5.03.2022].

organizowanie wydarzeń w budynku biura, który znajduje się niedaleko najważniejszych instytucji europejskich. Wśród projektów promujących region łódzki w Brukseli dużym zainteresowaniem cieszyły się wystawy w ramach EU Design Days. Na przykład w 2017 r.

w fasadę budynku Domu Łódzkiego w Brukseli wbudowano boxy przypominające kształtem namiot, zbudowane w taki sposób, aby przedmioty w nich prezentowane były widoczne zarówno wewnątrz budynku, jak i z zewnątrz, od strony przestrzeni publicznej. Do budowy boxów użyte zostały elementy konstrukcyjne dostarczone przez firmy z branży budowlanej z województwa łódzkiego. Podczas wystawy prezentowano elementy biżuterii autorstwa artystów związanych z Akademią Sztuk Pięknych im. Władysława Strzemińskiego w Łodzi⁵⁹.

Pośród licznych projektów i aktywności Lodzkie House szczególnie ważne jest zaangażowanie we współtworzenie corocznego Europejskiego Tygodnia Regionów i Miast – Open Days. Podczas czterodniowego wydarzenia do Brukseli zjeżdża kilka tysięcy samorządowców, którzy dyskutują o rozwoju lokalnych społeczności w zjednoczonej Europie. Swoją wiedzę dzielą się eksperci i fachowcy, których zapraszają Komitet Regionów oraz regionalne biura w Brukseli. Podczas Open Days 2017 łódzkie biuro razem z partnerami: miastem Maribor, regionem Vysočina, regionem Małopolska, regionem Estremadura oraz regionem Alentejo zorganizowało seminarium *Rola regionów i biznesu we wspieraniu gospodarki o obiegu zamkniętym*, podczas którego rozmawiano o tym, czy transformacja w gospodarkę bardziej cyrkularną przyniesie Europie i jej mieszkańcom nowe możliwości⁶⁰. Podczas Europejskiego Tygodnia Regionów i Miast łódzkie biuro pełni rolę organizatora wizyty radnych, przedsiębiorców, wójtów, burmistrzów i prezydentów z regionu łódzkiego. Ułatwia także im kontakty z parterami z innych europejskich regionów oraz pełni rolę miejsca spotkań dla przedsiębiorców, naukowców oraz przedstawicieli organizacji pozarządowych.

Według Beaty Surmacz „powszechnie najlepiej oceniana jest aktywność przedstawicielstw województw: śląskiego, pomorskiego, dolnośląskiego, mazowieckiego i łódzkiego”⁶¹, a wpływ na to mają odpowiednie nakłady finansowe, dobrze przygotowana kadra oraz wyraźna strategia obecności w Brukseli. Beata Surmacz zauważa również, że polskie biura regionalne można uznać za szkołę samorządności na płaszczyźnie międzynarodowej. Oficjalnie mówi się, że są

⁵⁹ *Brussels design september 2017*, Lodzkie House, <https://bruksela.lodzkie.pl/wystawa-camping-pl-12-26092017> [dostęp: 5.03.2022].

⁶⁰ *Europejski tydzień regionów i miast 2017*, Lodzkie House, <https://bruksela.lodzkie.pl/europejski-tydzien-regionow-i-miast-2017> [dostęp: 5.03.2022].

⁶¹ B. Surmacz, „Ambasady” regionów..., *op. cit.*, s. 51.

narzędziem promocji na zewnątrz, że potrafią lepiej od przedstawicielstw centralnych, takich jak ambasady, konsulaty, przedstawicielstwa handlowe, doposażać działania do atutów i słabości danego województwa. W praktyce jednak różnie z tym bywa. Niewątpliwie stanowią ważny punkt kontaktowy pomiędzy instytucjami unijnymi a regionami, usprawniają komunikację, przyczyniają się do wczesnej identyfikacji zarówno zagrożeń i obszarów problemowych, jak i szans rozwojowych dla regionów⁶². Z kolei Wojciech Tomasz Modzelewski podkreśla, że

przy ocenie funkcjonowania biur w Brukseli pojawia się czasem zarzut dotyczący ich niskiej efektywności, wobec stosunkowo wysokich kosztów działania. Należy jednak zauważyć, że trudno tę efektywność precyzyjnie zmierzyć, np. liczbą spotkań z unijnymi urzędnikami czy sumą zdobytych dla regionu unijnych pieniędzy. Działania te stanowią bowiem wynik aktywności wielu podmiotów, a nie tylko brukselskiego biura. Równie trudno ocenić działania promocyjne, na przykład propagujące walory przyrodnicze regionu celem przyciągnięcia doń turystów. Ponadto, ze swej istoty, działania tego typu mają charakter długofalowy⁶³.

Wobec powyższych opinii oraz przykładów działalności Lodzkie House stwierdzić należy, że rola biur regionalnych uległa zmianie – w tym rola biura województwa łódzkiego. Na początku funkcjonowania regionalne przedstawicielstwa w Brukseli miały charakter instytucji pomagających zapoznać się z mechanizmami funkcjonowania Wspólnoty, pozwalały na edukację urzędników i nawiązanie kontaktów z pracownikami instytucji europejskich oraz przedstawicielami innych regionów. Obecnie pełnią one rolę zbliżoną do dawnych wydziałów promocji handlu i inwestycji, które pomagały w budowaniu kontaktów gospodarczych. Widać to na przykładzie Łodzi, która korzysta ze wsparcia Regionalnego Biura Województwa Łódzkiego w Brukseli, ale posiadając już wykwalifikowane kadry i wyrobione kontakty, może prowadzić swoją politykę europejską zdalnie, bez ciągłej obecności w Brukseli. Miasto Łódź korzysta z silnej pozycji prezydent Hanny Zdanowskiej w Komitecie Regionów oraz wykwalifikowanych doradców, którzy na co dzień pracują w magistracie. Mimo dosyć trudnych do opisanie konkretnych korzyści z bycia aktywnym na arenie międzynarodowej przez samorządowców ciągle aktualne jest stwierdzenie: „Nie masz w Brukseli lobbysty – to znaczy, że cię tam w ogóle nie ma”⁶⁴.

⁶² *Ibidem*, s. 52.

⁶³ W. Modzelewski, *Biura regionalne w Brukseli...*, *op. cit.*

⁶⁴ *Nie masz w Brukseli lobbysty – to znaczy, że cię tam w ogóle nie ma*, 26.05.2010, www.bankier.pl/wiadomosc/Nie-masz-w-Brukseli-lobbysty-to-znaczy-ze-cie-tam-w-ogole-nie-ma-2148966.html [dostęp: 5.03.2022].

Rozwój „samorządowej dyplomacji” w perspektywie kandydatury Łodzi do organizacji międzynarodowej wystawy Expo 2022

Jednym z głównych zadań, jakie stawiają sobie samorządowcy, jest rozwój lokalnej gospodarki, tworzenie nowych miejsc pracy oraz przyciąganie kolejnych inwestorów. Istotny wpływ na sukcesy w tym zakresie ma wizerunek miasta oraz jego znaczenie na arenie międzynarodowej, dlatego dosyć często miasta i regiony starają się o organizację wielkich turniejów sportowych, spektakularnych festiwali czy też innego rodzaju wydarzeń podnoszących atrakcyjność turystyczną i mających ogromny walor promocyjny. W literaturze dosyć często mówi się o efekcie barcelońskim, czyli korzyściach, jakie osiągnęła stolica Katalonii przy okazji organizacji w igrzysk olimpijskich w 1991 r. Był to m.in. awans o pięć pozycji w rankingu najatrakcyjniejszych miast w Europie oraz wzrost aktywności fizycznej wśród mieszkańców Barcelony⁶⁵. Nadzieje na wygenerowanie blisko 8-milionowego ruchu turystycznego oraz utworzenie ponad 20 tys. nowych miejsc pracy przyświecały władzom Łodzi, kiedy postanowiły starać się o przyznanie praw do organizacji Expo w 2022 r. W pierwszej kolejności należało przekonać władze krajowe, bez których wsparcia finansowego, merytorycznego oraz politycznego realizacja projektu nie byłaby możliwa. Po kilkumiesięcznym lobbingu we wrześniu 2013 r. ówczesny premier Donald Tusk ogłosił, że Łódź będzie starała się o organizację tzw. małego Expo poświęconego rewitalizacji i zostanie powołany specjalny komitet ds. organizacji tego wydarzenia⁶⁶. Od tego momentu można mówić o rozpoczęciu wielkiej ofensywy dyplomatycznej promującej kandydaturę Łodzi oraz samo miasto. Ponieważ Międzynarodowe Biuro Wystaw Światowych (fr. Bureau International des Expositions – BIE) jest organizacją międzynarodową zrzeszającą rządy państw, kluczowym czynnikiem było zapewnienie dobrej współpracy między samorządem miejskim a instytucjami państwowymi. Już pod koniec 2013 r. Centrum Informacyjne Rządu zapowiadało, że w kolejnych budżetach państwo dofinansuje kandydaturę Łodzi kwotą minimum 10 mln zł (pierwsze wsparcie finansowe ze strony rządu w kwocie 6 mln zł nastąpiło w lutym 2015 r.⁶⁷) i powoła koordynatora

⁶⁵ *Wielkie wydarzenia. Szansa czy przekleństwo dla miast?*, 17.08.2018, <http://obserwatorium.miasta.pl/wielkie-wydarzenia-szansa-czy-przekleństwo-dla-miast-olimpiada-mistrzostwa-swiata> [dostęp: 6.03.2022].

⁶⁶ *Tusk: będziemy ubiegać się o tzw. małe Expo dla Łodzi*, 30.09.2013, <https://finanse.wp.pl/tusk-bedziemy-ubiegac-sie-o-tzw-male-expo-dla-lodzi-6114566457903233a> [dostęp: 6.03.2022].

⁶⁷ J. Kosmatka, *Łódź otrzymała 6 mln zł na starania o organizację Expo 2022*, 27.02.2015, www.radiolodz.pl/posts/12350-lodz-otrzymala-6-mln-zl-na-starania-o-organizacje-expo-2022 [dostęp: 6.03.2022].

od strony rządu, którym będzie szef resortu rozwoju regionalnego. Do ponad 2-letniej pracy nad przygotowaniem końcowego wniosku zaangażowani mieli być także ministrowie gospodarki oraz minister spraw zagranicznych⁶⁸. W efekcie tych deklaracji i po ponad rocznej „nieformalnej” współpracy premier Ewa Kopacz powołała Komitet Sterujący do spraw Expo 2022⁶⁹, w skład którego weszli jako współprzewodniczący wiceprezes Rady Ministrów, minister kultury i dziedzictwa narodowego oraz prezydent Łodzi, członkami komitetu zostali sekretarze i podsekretarze stanu w prawie wszystkich ministerstwach (z wyłączeniem tzw. resortów siłowych), szefowie kancelarii premiera i prezydenta, wojewoda łódzki, marszałek województwa łódzkiego oraz prezesi PKP SA i PKP PLK SA. Pierwsze posiedzenie komitetu odbyło się w Łodzi, ustalono wówczas m.in., że aplikacja zostanie złożona w drugim kwartale 2016 r., a wiceminister infrastruktury i rozwoju Paweł Orłowski podkreślił przy tej okazji, że „pierwsze oceny są optymistyczne, bo nawet sekretarz biura wystaw powiedział, że temat rewitalizacji jest bardzo ciekawy i można pokazać wielu miastom na świecie, jak prowadzić politykę rozwojową, a rewitalizację wykorzystać jako szansę”⁷⁰. Z racji na zbliżające się wybory parlamentarne komitet sterujący spotkał się tylko raz i nie podjął żadnych kluczowych decyzji. Jak czytamy w odpowiedzi ministra Piotra Glińskiego na interpelację poselską Katarzyny Lubnauer

po ukonstytuowaniu się nowego rządu podjęto decyzję polityczną o intensyfikacji i ukonkretnieniu działań władz szczebla centralnego na rzecz łódzkiej kandydatury. W wyniku wewnętrznych ustaleń postanowiono zmienić ramowy akt normatywny dotyczący prac rządu w przedmiotowej kwestii. 27 kwietnia 2016 r. zmieniono zarządzenie o powołaniu Komitetu Sterującego do spraw Expo 2022, jako współprzewodniczących tego ciała wskazując Wicepremiera, Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz Prezydenta Miasta Łodzi. 18 maja 2016 r. odbyło się pierwsze posiedzenie Komitetu Sterującego do Spraw Expo w nowym składzie. Komitet zarekomendował rządowi poparcie starań Łodzi o organizację Expo i złożenie w tej sprawie oficjalnego listu notyfikacyjnego do Międzynarodowego Biura Wystaw w Paryżu [...] – organizacji, która przyznaje prawo do organizowania wystaw międzynarodowych. Na podstawie uchwały Komitetu Sterującego zlecono opracowanie uchwały Rady Ministrów w sprawie wyrażenia zgody na zgłoszenie kandydatury

⁶⁸ *W czerwcu 2014 r. prezentacja kandydatury Łodzi do organizacji „małego Expo”*, 12.12.2013, <https://wiadomosci.onet.pl/lodz/w-czerwcu-2014-r-prezentacja-kandydatury-lodzi-do-organizacji-malego-expo/5brz43q> [dostęp: 6.03.2022].

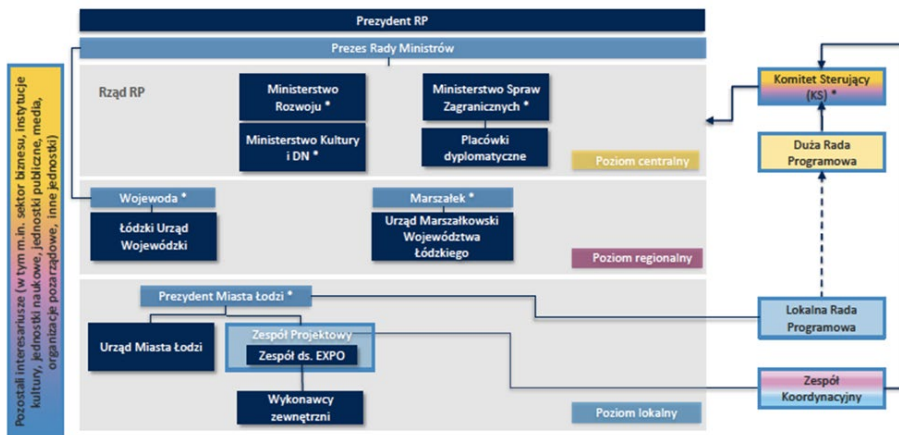
⁶⁹ Zarządzenie nr 56 Prezesa Rady Ministrów z dnia 14 lipca 2015 r. w sprawie Komitetu Sterującego do spraw EXPO 2022 (M.P. z 2015 r., poz. 598).

⁷⁰ W. Gniacikowska, *Ewa Kopacz na komitecie Expo 2022: Łódź ma szansę*, 14.07.2015, <https://lodz.wyborcza.pl/lodz/7,35136,18355326,ewa-kopacz-na-komitecie-expo-2022-lodz-ma-szans.html> [dostęp: 6.03.2022].

Rzeczypospolitej Polskiej i Miasta Łodzi do organizacji Międzynarodowej Wystawy Expo 2022 w Łodzi. 14 czerwca Rada Ministrów przyjęła uchwałę, a Pani Premier Beata Szydło podpisała list notyfikacyjny. Następnego dnia, 15 czerwca, list oficjalnie złożyłem na ręce Sekretarza Generalnego Międzynarodowego Biura Wystaw w Paryżu. Następnie, kandydatura Łodzi została zaprezentowana na 159. Zgromadzeniu Ogólnym BIE. W moim przemówieniu przez Zgromadzeniem Ogólnym wskazałem na uniwersalność tematu łódzkiego Expo – czyli rewitalizacji miast (City Re:Invented), podkreślając także okoliczność, iż państwo Europy Środkowo-Wschodniej nigdy jeszcze w historii wystaw międzynarodowych nie było gospodarzem Expo. Z dniem złożenia listu rozpoczęły się także działania promocyjne mające na celu uzyskanie poparcia delegatów ze 168 krajów członkowskich BIE⁷¹.

Wsparcie nowego rządu polegało na powołaniu pełnomocnika ds. międzynarodowej wystawy Expo 2022 w Łodzi, którym został wiceminister rozwoju Jerzy Kwieciński⁷².

Rysunek 1. Podmioty odpowiedzialne za realizację wystawy na etapie ubiegania się o organizację Expo 2022 w Łodzi oraz relacje między nimi. Podmioty należą do jednej z czterech kategorii: poziom centralny, poziom regionalny, poziom lokalny oraz pozostali interesariusze

Źródło: prezentacja Komitetu Sterującego do spraw Expo 2022, Warszawa, 18.05.2016/

⁷¹ P. Gliński, *Odpowiedź na interpelację nr 3105 w sprawie wsparcia rządu przy staraniu się miasta Łodzi o organizację Expo 2022*, 5.07.2016, www.sejm.gov.pl/Sejm8.nsf/InterpelacjaTresc.xsp?key=000614C1 [dostęp: 6.03.2022].

⁷² Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 22 lipca 2016 r. w sprawie ustanowienia Pełnomocnika Rządu do spraw Międzynarodowej Wystawy EXPO 2022 w Łodzi (Dz.U. z 2016 r., poz. 1100).

Co najważniejsze, niezależnie od zmian na szczeblach władzy centralnej, od początku 2014 r. trwało wsparcie dyplomatyczne na rzecz promocji kandydatury Łodzi. Jak mówiła 18 maja podczas posiedzenia Komitetu Sterującego do spraw Expo Hanna Zdanowska:

Chciałabym jednak zaznaczyć, iż poza działaniami koncepcyjnymi i analitycznymi prowadzimy od dłuższego czasu, we współpracy głównie z MSZ, działania promocyjne na arenie międzynarodowej. Realizując zadania z tego zakresu dwukrotnie uczestniczyliśmy w Zgromadzeniach Generalnych BIE, prowadząc działania promocyjne wśród delegatów państw przy BIE, uczestniczyliśmy w Expo 2015 w Mediolanie, gościliśmy w Łodzi Sekretarza Generalnego BIE, odbyliśmy już szereg wizyt zagranicznych, gdzie współdziałając z polskimi placówkami dyplomatycznymi promowaliśmy polski dorobek rewitalizacji i przemiany miast oraz przygotowywaliśmy grunt pod wniesienie kandydatury do organizacji Expo 2022.

W ramach współpracy z MSZ pracownicy Urzędu Miasta Łodzi przygotowali ankietę dla placówek dyplomatycznych dotyczącą projektu Expo 2022 Łódź Polska. Pytano w niej polskich dyplomatów m.in.:

- Czy w państwie/państwach, w których jesteście Państwo akredytowani, występuje zainteresowanie ubieganiem się o organizację Expo 2022? (rozpoznanie ewentualnych kontrkandydatów);
- Czy w państwie/państwach, w których jesteście Państwo akredytowani, występuje zainteresowanie ubieganiem się o organizację innych Expo w późniejszych latach? (rozpoznanie możliwości tworzenia sieci wymiany poparcia; prawa do organizacji Expo do 2020 r. zostały już przyznane, chodzi zatem wyłącznie o kolejne terminy);
- Czy bylibyście Państwo zainteresowani organizacją w 2015 r. wydarzenia (konferencja, wystawa, seminarium) poświęconego zagadnieniu rewitalizacji obszarów miejskich, we współpracy z administracją rządową (m.in. Ministerstwem Spraw Zagranicznych oraz Ministerstwem Infrastruktury i Rozwoju) i Urzędem Miasta Łodzi? (miasto Łódź do momentu złożenia wniosku aplikacyjnego nie może promować się jako kandydat do organizacji Expo 2022, złożenie aplikacji nastąpi w maju 2016 r., dlatego do tego czasu miasto Łódź może prowadzić otwarcie wyłącznie kampanię informacyjno-promocyjną w oparciu o temat przewodni jakim jest rewitalizacja, przy wykorzystaniu zasobów dyplomacji publicznej, kulturalnej i ekonomicznej);
- Jaki organ rządowy jest odpowiedzialny za podejmowanie decyzji ws. popierania kandydatów ubiegających się o organizację Expo w państwie/państwach Państwa akredytacji? (Z kim należy rozmawiać? W jakim kierunku należy prowadzić lobbging?).

Odpowiedzi na te pytania dostarczyły miastu Łodzi informacji koniecznych do opracowania Strategii Promocji Międzynarodowej Projektu. Na przykład dzięki informacjom z Ambasady Rzeczypospolitej Polskiej w Baku uzyskano wiedzę, że w Azerbejdżanie, budując poparcie dla kandydatury Łodzi, należy się skupić na przekonaniu administracji prezydenta. Możliwe, że decyzję w tej sprawie będzie podejmował sam prezydent, po czym zostanie ona zaakceptowana przez gabinet ministrów. Współpraca miejskiego zespołu do spraw Expo z pracownikami ministerstwa rozwoju owocowała również wydaniem wielu instrukcji dla polskich placówek dyplomatycznych⁷³. Każda placówka otrzymała pakiet materiałów promocyjnych zawierających wszystkie niezbędne informacje oraz materiały w formie upominków związanych z kandydaturą Expo 2022 Łódź Polska. W paczkach znalazły się m.in. ulotki i gadżety, które mogły zostać wręczone przedstawicielom państw, w których znajduje się dane przedstawicielstwo. W katalogu sugerowanych działań dla dyplomatów znalazły się m.in.:

- zorganizowanie i przeprowadzenie w możliwie krótkim terminie spotkania poświęconego tematowi Expo 2022 Łódź Polska z przedstawicielem (w odpowiednio wysokiej randze) instytucji, która będzie miała decydujący wpływ na decyzję podczas głosowania BIE;
- aktualizacja informacji (przekazanej np. podczas wcześniejszej kwerendy) dot. osób w danym państwie, które mogą mieć realny wpływ na podejmowane decyzje związane z głosowaniem w sprawie Expo 2022 Łódź Polska;
- przekazywanie na bieżąco informacji dotyczących wydarzeń odbywających się w danym państwie i/lub regionie, na których obecność delegata Rządu Rzeczypospolitej Polskiej bądź reprezentanta polskiej kandydatury Expo Łódź Polska byłaby cenna bądź pożądana w procesie budowania poparcia;
- bieżący monitoring wydarzeń, które mogą być istotne w kontekście budowania poparcia dla polskiej kandydatury;
- skontaktowanie się z reprezentantami polskich firm, z polskimi reprezentantami w kraju urzędowania i akredytacji oraz przebywającymi czasowo w misjach w kraju urzędowania celem przekazania stosownych informacji dotyczących polskiej kandydatury Expo 2022 Łódź Polska. Polscy przedstawiciele powinni zostać poproszeni o wsparcie w budowaniu poparcia dla polskiej kandydatury;
- przekazanie informacji dotyczących potrzeb danego kraju w kontekście budowania poparcia na zasadzie wzajemnych poparc, udzielenia pomocy

⁷³ MSZ wspiera Łódź w staraniach o organizację Expo International 2022, 11.02.2015, <https://wiadomosci.onet.pl/lodz/msz-wspiera-lodz-w-staraniach-o-organizacje-expo-international-2022/7lt82m7> [dostęp: 6.03.2022].

rozwojowej, stypendialnej lub innych. W przypadku uzyskania informacji o wystąpieniu potrzeby, która może przełożyć się na uzyskanie poparcia dla kandydatury sugeruje się pilny kontakt z Departamentem Dyplomacji Publicznej i Kulturalnej w MSZ;

- włączenie, tam gdzie jest to możliwe, konsuli honorowych w kraju akredytacji w działania na rzecz promocji i budowania poparcia dla kandydatury Polski do organizacji Expo w Łodzi;
- regularne raportowanie do MSZ o stanie Państwa działalności dot. budowania poparcia dla polskiej kandydatury.

W ramach działań promocyjnych zachęcających do głosowania na kandydaturę Łodzi jako organizatora światowej wystawy Expo w 2022 r. w mieście odbyła się coroczna narada dyplomacji publicznej. Brali w niej udział przedstawiciele agend rządowych, pracownicy placówek dyplomatycznych i kulturalnych oraz dyrektorzy instytutów polskich za granicą. W celu budowania poparcia do Łodzi zaproszono także cały korpus dyplomatyczny akredytowany w Polsce⁷⁴, a kamieniem milowym w staraniach była dwudniowa wizytacja delegacji BIE, która oceniała stan przygotowań do zorganizowania wystawy⁷⁵. O dobrej współpracy rządu i samorządu w tym zakresie świadczy także to, że z szefem komitetu wykonawczego BIE Choi Jai-Chul oraz Vicentem Gonzalezem Loscertalesem, sekretarzem generalnym BIE, spotkali się także premier Beata Szydło oraz prezydent Polski Andrzej Duda⁷⁶.

Wsparcie rządu w zakresie promocji starań o przyznanie praw do organizacji Expo w Łodzi miało także bardzo konkretny wymiar finansowy. Wydatki państwa na ten cel wyniosły 21,8 mln zł, a miasto Łódź zaangażowało dodatkowe 12,8 mln zł⁷⁷. Większość tych pieniędzy przeznaczono na wsparcie wyspecjalizowanych firm, których zadaniem było przygotowaniu dokumentów

⁷⁴ *EXPO 2022 – wizyta Korpusu Dyplomatycznego*, 23.06.2017, www.lodzkie.pl/aktualnosci/aktualnosci/expo-2022-%E2%80%93-wizyta-korpusu-dyplomatycznego [dostęp: 6.03.2022].

⁷⁵ *EXPO 2022: Delegacja Międzynarodowego Biura Wystaw spotkała się z samorządowcami*, 6.04.2017, <https://lodz.tvp.pl/29830378/expo-2022-delegacja-miedzynarodowego-biura-wystaw-spotkala-sie-z-samorzadowcami> [dostęp: 6.03.2022].

⁷⁶ *Prezydent wspiera organizację International EXPO Łódź 2022*, 7.04.2017, www.prezydent.pl/aktualnosci/wydarzenia/prezydent-wspiera-organizacje-international-expo-lodz-2022,550 [dostęp: 6.03.2022].

⁷⁷ M. Darda, *Ile rząd i Łódź wydały na promocję Expo 2022? Dużo, a poseł Piotr Apel (Kukiz'15), który dostał rozliczenie projektu, twierdzi, że „za dużo”*, 31.07.2018, <https://dzienniklodzki.pl/ile-rzad-i-lodz-wydaly-na-promocje-expo-2022-duzo-a-posel-piotr-apel-kukiz15-ktory-dostal-rozliczenie-projektu-twierdzi-ze-za/ar/13377415> [dostęp: 6.03.2022].

aplikacyjnych i studium wykonalności (Deloitte – 7 mln zł⁷⁸), doradztwo i realizacja w zakresie budowania międzynarodowego poparcia kandydatury (PwC – 4,8 mln zł⁷⁹) oraz przygotowanie i realizacja działań promujących kandydaturę (KPMG – 7,8 mln zł⁸⁰). W obliczu niewielkich kontaktów międzynarodowych samorządu łódzkiego, braku odpowiednich zasobów ludzkich (w zespole ds. Expo w Urzędzie Miasta Łodzi pracowało 12 osób) oraz doświadczenia w zakresie lobbingu poleganie na wsparciu podmiotów prywatnych wydaje się głęboko uzasadnione. Pod względem uzupełnienia i wsparcia samorządowej dyplomacji kluczowa była współpraca z PwC. Do zadań tej firmy należało m.in.:

- zweryfikowanie stworzonej przez samorządowców i stronę rządową grupy docelowej, czyli państw członkowskich BIE, o których poparcie warto zabiegać. Szczególnie chodziło o uwzględnienie państw z Europy, Afryki, Bliskiego Wschodu i Azji. Zważywszy na kontrkandydatów Rzeczypospolitej Polskiej, a także mając na uwadze uwarunkowania geopolityczne, założono, że wskazane rejony świata dadzą większe pole do pozyskania głosów na rzecz kandydatury Expo 2022 Łódź Polska;
- przygotowanie analizy możliwości oddania przez dany kraj głosu na kandydaturę Expo 2022 Łódź Polska (określenia w skali np.: odda głos; możliwe, że odda głos; możliwe, że odda głos i dodatkowo wymaga szczególnej uwagi z racji oddziaływania międzynarodowego; nie odda głosu), z uwzględnieniem dwóch tur głosowania;
- ocena wpływu danego kraju na inne kraje ze wskazaniem nazw tych krajów, na które relacje z analizowanym krajem mogą mieć wpływ (np. w kontekście ewentualnego głosowania blokowego);
- wskazanie i realizacja planu działań (na podstawie zidentyfikowanych informacji), które należy podjąć w ramach pozyskania poparcia danego kraju dla Expo 2022 Łódź Polska, ze wskazaniem czasu właściwego dla takiego działania oraz podmiotu/podmiotów, które owe działania winny podjąć z zaznaczeniem kilku alternatywnych wariantów rozwiązań w celu utrzymania elastyczności realizacji celu;

⁷⁸ M. Witkowska, *Expo 2022 w Łodzi. Firma Deloitte zajmie się przygotowaniem*, 7.07.2015, <https://dzienniklodzki.pl/expo-2022-w-lodzi-firma-deloitte-zajmie-sie-przygotowaniami/ar/3927543> [dostęp: 6.03.2022].

⁷⁹ *Łódź skorzysta ze wsparcia PwC w walce o organizację EXPO 2022*, 27.07.2017, www.proto.pl/aktualnosci/lodz-skorzysta-ze-wsparcia-pwc-w-walce-o-organizacje-expo-2022 [dostęp: 6.03.2022].

⁸⁰ *Łódź wybrała KPMG do promocji EXPO 2022*, 1.08.2017, www.proto.pl/aktualnosci/lodz-wybrala-kpmg-do-promocji-expo-2022 [dostęp: 6.03.2022].

- identyfikacja opiniotwórczych gremiów międzynarodowych oraz międzynarodowych spotkań (np. Africa Week at UNESCO) oraz organizacji (np. OIF, Organisation Internationale de la Francophonie), które byłyby dobrą platformą do budowania poparcia dla kandydatury Expo 2022 Łódź Polska;
- trzymanie się najważniejszych założeń, że dla krajów objętych priorytetem najwyższym (przeprowadzenie minimum 4 działań), dla krajów objętych priorytetem wysokim (minimum 3 działania), dla krajów objętych priorytetem średnim (minimum 2 działania), dla krajów objętych priorytetem najwyższym liczba działań była zależna od szczegółowych ustaleń;
- wykorzystanie zagranicznych placówek PwC, a także sieci powiązań oraz kanałów kontaktowych na arenie międzynarodowej do gromadzenia i analizowania wiedzy, informacji oraz budowania poparcia celem uzyskania przez Polskę praw do organizacji Expo 2022;
- prowadzenie obserwacji oraz zbieranie informacji dotyczących kontrkandydatów Rzeczypospolitej Polskiej oraz działań przez nich podejmowanych, które pozwolą na zbudowanie tzw. przewag konkurencyjnych w procesie ubiegania się o Expo 2022;
- informowanie miasta Łodzi o sytuacji, gdy PwC posiada wiedzę, że w działaniach prowadzonych przez kontrkandydatów nastąpiło jakiegokolwiek pogwałcenie zasad ustalanych z BIE co do prowadzenia kampanii budowania poparcia;
- prowadzenie obsługi logistycznej w ramach działań oraz wyjazdów zagranicznych niezbędnych dla wdrożenia planu działań.

W ramach kontraktu z KPMG powstała analiza politologiczna, która m.in. wskazywała wydarzenia międzynarodowe oraz rekomendowane spotkania robocze i tematyczne. Znalazły się wśród nich wydarzenia Programu Narodów Zjednoczonych ds. Osiedli Ludzkich (UN-Habitat), zajmującego się kwestiami urbanizacji i osiedli ludzkich, w tym promocją zrównoważonego rozwoju ośrodków miejskich. Jako priorytetowy zidentyfikowany został udział w konferencji programu, organizowanej w 2016 r. w Ekwadorze mającej być kluczową dla dalszej strategii ONZ w kwestii zrównoważonego rozwoju miast. Rekomendowano także spotkania regionalne (odpowiednio dla Europy, Afryki, rejonu Azji i Pacyfiku oraz Ameryki Łacińskiej i Karaibów), które odpowiedzią na potrzebę promocji Expo 2022 Łódź Polska zwłaszcza wśród krajów, z którymi Polska nie utrzymuje zacieśnionych relacji. W analizie znalazły się także strategie negocjacyjne przygotowane z myślą o uwarunkowaniach kulturowych poszczególnych rejonów świata. Miały to być istotne wskazówki dla delegacji Urzędu Miasta Łodzi i Rzeczypospolitej Polski

w zakresie m.in. pojmowania czasu, tendencji do podejmowania ryzyka, stylu podejmowania decyzji, preferowanego stylu komunikacji oraz aspektów niewerbalnych, pojmowania przestrzeni komfortu, kontaktu wzrokowego czy akceptowanych/nieakceptowanych gestów. Modele negocjacyjne zawierały opis uwarunkowań kulturowych, jakie należy uwzględniać w sposobie prezentacji oferty, w tym m.in. decydowania o osobach odpowiedzialnych za komunikację (skład zespołu delegacji), doborze form komunikacji czy ustalając częstotliwość i styl spotkań (stricte biznesowy czy towarzyski).

Opierając się na współpracy z partnerami prywatnymi, samorządowcy oraz reprezentanci rządu rozpoczęli szeroki lobbing na rzecz Łodzi. W strategii pozyskiwania poparcia duży nacisk postawiono na indywidualne spotkania z przedstawicielami państw członkowskich BIE oraz ich delegatami w Paryżu. Niezależnie od ponadprzeciętnego zaangażowania łódzkich samorządowców podczas zgromadzeń ogólnych BIE zorganizowano także cztery niezależne wydarzenia dla przebywających w Paryżu delegatów z udziałem prezydent Łodzi oraz jej współpracowników. Jednym z gości takiego wydarzenia był urodzony w Łodzi światowej sławy architekt Daniel Libeskind, który bardzo zaangażował się w poparcie kandydatury tego miasta⁸¹. Łódź aktywnie promowała się także podczas Światowej Wystawy Expo 2015 w Mediolanie. Prezydent Łodzi oraz trzech wiceprezydentów odbyło 48 spotkań z przedstawicielami państw, które wybudowały największe pawilony na Expo 2015. Były wśród nich m.in. Tajlandia, Wietnam, Oman, Sudan czy Nigeria⁸². Poszerzeniu poparcia dla kandydatury Łodzi służyła również aktywność Łodzi podczas kolejnej wystawy Expo w Kazachstanie w 2017 r. W promowanie starań włączył się m.in. prezydent Andrzej Duda, który odwiedził wystawę i zachęcał do wsparcia łódzkiej kandydatury. W Astanie łódzcy samorządowcy po raz kolejny spotkali się z niemal wszystkimi delegatami BIE⁸³. Aby skutecznie realizować plan pozyskiwania poparcia, dokonano podziału państw na grupy i zdecydowano, że największy nacisk zostanie położony na kraje europejskie, afrykańskie oraz bliskiego wschodu. Zważywszy na konkurencję Minneapolis, Rio de Janeiro

⁸¹ *Rząd wspomaga Łódź w staraniach o Expo 2022*, 4.11.2017, <https://wgosparce.pl/informacje/42270-rzad-wspomaga-lodz-w-staraniach-o-expo-2022> [dostęp: 6.03.2022].

⁸² *Expo 2015: w Mediolanie rozpoczął się łódzki tydzień*, 29.09.2015, <https://dzienniklodzki.pl/expo-2015-w-mediolanie-rozpoczal-sie-lodzki-tydzien/ar/8955251> [dostęp: 6.03.2022].

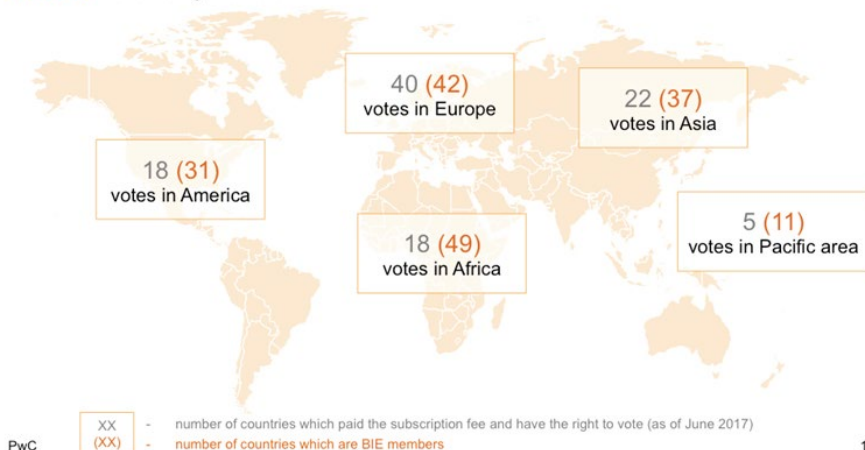
⁸³ *Owocna wizyta w Astanie. Kolejny krok Łodzi w stronę Expo 2022*, 11.09.2017, <https://uml.lodz.pl/aktualnosci/artykul/5649/2017/9/11/?L=844> [dostęp: 6.03.2022].

i Buenos Aires, nie brano pod uwagę silnych działań lobbingsowych w krajach amerykańskich. Dużą szansę pozyskania poparcia upatrywano w krajach afrykańskich, gdzie szereg spotkań odbył wiceprezydent Łodzi Krzysztof Piątkowski. Odwiedził m.in. Angolę, Kamerun, Wybrzeże Kości Słoniowej, Ghanę, Etiopię i Tanzanię. Odbyło się także spotkanie z dyplomatami akredytowanymi przy Unii Afrykańskiej. Zgodnie z rekomendacjami KPMG w Kenii zorganizowano spotkania na forum UN-Habitat i brał w nich udział minister Jerzy Kwiecieński. Wsparciem w krajach afrykańskich służył także podwykonawca firmy PwC, francuska agencja Lysios, która w zależności od państwa dobierała do delegacji odpowiednie i wpływowe osoby wspierające lobbying. Przedstawiciele zarządu miasta oraz lokalni samorządowcy odwiedzali także takie państwa jak m.in. Kolumbia, Japonia, Tajlandia, Laos, Wietnam, Seszele, Mauritius, Tunezja, Maroko czy Algieria⁸⁴.

Rysunek 2. Podział państw głosujących podczas wyboru miasta gospodarza Expo 2022

Segmentation of countries (1/2)

The objective should be that Łódź **comes first at the 1st vote in November**: in order to do that, it must gather **45 to 50 votes**. Due to the fact that not all countries paid the subscription fee **only 103 out of 170** have the right to vote.

16

Źródło: Action Plan for building international support, Expo 2022 Łódź, Polska.

⁸⁴ M. Darda, *Ile rząd i Łódź wydały na promocję Expo 2022...*, op. cit.

Zgodnie z przygotowaną przez KPMG analizą politologiczną budowanie poparcia dla kandydatury Łodzi zostało także oparte na charakterystyce państw członkowskich BIE i oferty rozwoju współpracy międzynarodowej. Eksperti wytypowali obszary, zgodnie z którymi definiowano oferty dla poszczególnych krajów. Jak czytamy w dokumencie

podstawową grupą (obszarów) są argumenty merytoryczne – związane z szeroko pojętą tematyką rewitalizacji, rozwoju miast – czyli zagadnienia związane z tematyką Wystawy. Budowanie poparcia dla polskiej kandydatury może też jednak opierać się na dodatkowych obszarach – politycznym, gospodarczym, technologicznym, edukacyjnym, kulturalnym, czy pomocy rozwojowej. Tak szerokie podejście do poszukiwania spójnych obszarów, polskich przewag negocjacyjnych, czy punktów styku w potencjalnych negocjacjach z poszczególnymi krajami jest niezbędne, aby zmaksymalizować szanse na dobranie właściwej oferty dla danego kraju. Jednocześnie zasób informacji publicznych, do którego KPMG miało dostęp, jest stosunkowo ograniczony, stąd dla wybranych krajów możliwym było zdefiniowanie ofert jedynie w wybranych obszarach⁸⁵.

Rysunek 3. Obszary budowania poparcia definiowane w opisach krajów członkowskich BIE

Źródło: Analiza politologiczna przy ubieganiu się Rzeczypospolitej Polskiej o przyznanie praw do organizacji Expo 2022 w Łodzi.

⁸⁵ KPMG, dokument wewnętrzny.

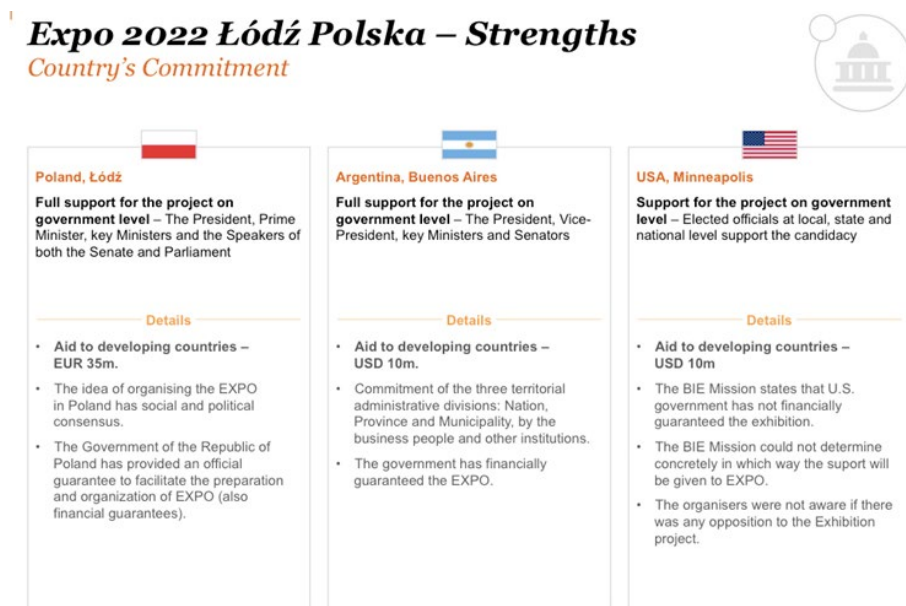
Szczególnie istotne dla uzyskania poparcia oraz oceny aplikacji było zadeklarowanie pomocy dla krajów rozwijających się. W lutym 2017 r. Rząd Rzeczypospolitej Polskiej zagwarantował odpowiednie środki finansowe na ten cel. W liście do sekretarza generalnego Międzynarodowego Biura Wystaw premier Mateusz Morawiecki przedstawił cały program pomocy – zaznaczając, że

podstawowe środki na zapewnienie udziału krajów rozwijających się w Wystawie zostały zarezerwowane w ramach budżetu Expo 2022 Łódź Polska, opisanego w Studium Wykonalności, a także Funduszu Specjalnym. Zabezpieczona kwota wynosi 35.000.000 Euro. Pomoc będzie obejmowała w szczególności: wsparcie w przygotowaniu, utrzymaniu i funkcjonowaniu pawilonów, wsparcie w zakresie gości odwiedzających Wystawę w Polsce oraz personelu obsługującego pawilony i inne wydarzenia, wsparcie w organizacji Dni Narodowych oraz działań promocyjnych i kulturalnych, wsparcie w okresie inkubacji Wystawy, wsparcie w ramach EXPO Legacy. Zgodnie z przeprowadzonymi obliczeniami, łączna kwota 35.000.000 Euro pozwoli na umożliwienie około 50 krajom rozwijającym się na uczestnictwo w EXPO 2022 Łódź Polska. Dzięki temu kraje te będą miały możliwość zaprezentowania swojej historii oraz dorobku kulturowego, a także doświadczeń rewitalizacyjnych i szeroką promocję biznesu w Łodzi, w centralnej części Europy. Z drugiej strony realnym procesem stanie się wymiana wiedzy i doświadczeń pomiędzy krajami rozwijającymi się, a innymi uczestnikami Wystawy, w tym podmiotami gospodarczymi, których nowoczesne rozwiązania dedykowane tematyce miejskiej i budowaniu jakości życia, mogą okazać się niezwykle cenne w przypadku wdrożenia w krajach rozwijających się. [...] Niezależnie od pomocy w ramach projektu EXPO 2022 Łódź Polska, kraje rozwijające się mogą również korzystać ze stałej pomocy rozwojowej oferowanej przez Rząd Rzeczypospolitej Polskiej. Ponadto Rząd Rzeczypospolitej Polskiej i publiczna spółka celowa, organizująca EXPO 2022 Łódź Polska, podejmie współpracę z prywatnymi i publicznymi instytucjami w celu umożliwienia najefektywniejszego uczestnictwa krajom rozwijającym się w EXPO 2022 w Łodzi⁸⁶.

Podobne deklaracje przedstawiły dwa pozostałe miasta/państwa kandydaci, czyli Buenos Aires (Argentyna) oraz Minneapolis (USA).

⁸⁶ *Plan pomocy dla krajów rozwijających się Expo 2022 Łódź Polska City re:invented.*

Rysunek 4. Deklarowane nakłady na pomoc dla krajów rozwijających się

Źródło: Action Plan for building international support, *op. cit.*

Według Polskiego Instytutu Spraw Międzynarodowych

samorząd łódzki we współpracy z rządem przygotował znakomity projekt, który został bardzo dobrze oceniony przez podmioty gospodarcze, specjalistów i opinię międzynarodową. Łódź stała się miastem rozpoznawalnym, kojarzonym z udanymi procesami zmian⁸⁷.

Niestety w głosowaniu 15 listopada 2017 r. Łódź uzyskała 56 głosów, a Buenos Aires cieszyło się poparciem 62 delegatów. Dosyć zaskakujący był wynik (25 głosów), jaki osiągnął trzeci kandydat, amerykańskie miasto Bloomington (w dniu głosowania zastąpiło Minneapolis). Komentatorzy jako główną przyczynę porażki wskazują solidarność państw amerykańskich w drugiej turze głosowania, gdzie wybierano między Łodzią a Buenos Aires⁸⁸. Z rozmów z osobami odpowiedzialnymi za przygotowywanie kandydatury wynika,

⁸⁷ *Komentarz PISM: Expo 2022: porażka, która może być sukcesem*, 6.11.2017, https://pism.pl/publikacje/Komentarz_PISM_Expo_2022_pora_ka_kt_ra_mo_e_by_sukcesem [dostęp: 6.03.2022].

⁸⁸ M. Darda, *Łódź bez Expo 2022, ale rząd nie wycofuje się z obiecanych inwestycji*, 16.11.2017, <https://plus.dzienniklodzki.pl/lodz-bez-expo-2022-ale-rzad-nie-wycofuje-sie-z-obiecanych-inwestycji/ar/12679127> [dostęp: 6.03.2022].

ze przyczyn porażki można upatrywać w kilku czynnikach, na które miasto nie miało wpływu. Jednym z nich była dosyć niewielka sieć polskich placówek dyplomatycznych na całym świecie. Na przykład na 59 państw afrykańskich obecnie przypada tylko 12 polskich ambasad, co ma wpływ na budowanie rozpoznawalności Polski i szukania poparcia dla takich projektów jak Expo 2022 Łódź Polska. W stosunkach międzynarodowych liczą się także powiązania kapitałowe i przekazywanie pomocy finansowej. Nieoficjalnie mówi się o tym, że Argentyna zaangażowała pieniądze w budowanie poparcia wśród państw afrykańskich oraz pomogła opłacić składki członkowskie krajów, które były zawieszony w prawach członka BIE. Po ogłoszeniu wyników głosowania strona rządowa upatrywała przyczyn porażki w braku poparcia dla Łodzi wśród państw europejskich. Miało to być związane z przyjętą przez Parlament Europejski rezolucją wzywającą Polskę do przestrzegania praworządności i niesłusznymi oskarżeniami w zakresie wzrostu nastrojów ksenofobicznych w naszym kraju. Zarówno strona rządowa, jak i władze Łodzi były zgodne, że „zbudowano coś niesamowitego, niezależnie od przekonań politycznych”⁸⁹ i deklarowały dalsze współdziałanie w zakresie rewitalizacji miasta i prowadzonych projektów inwestycyjnych. W przytaczanym już komentarzu Polskiego Instytutu Spraw Międzynarodowych można przeczytać:

Dzięki dalszemu promowaniu swoich osiągnięć i organizowaniu międzynarodowych konferencji (Łódź) może stać się uznanym ośrodkiem debat nad polityką miejską, zrównoważonym rozwojem, urbanizacją czy smart cities. Kampania na rzecz Expo stała się zatem ważnym elementem dyplomacji samorządowej i publicznej. Kryzys związany z postindustrialną przeszłością miasta przekuto w sukces, podkreślając dobre zarządzanie i innowacyjność. Doświadczenie Łodzi może być szczególnie cenne dla innych polskich miast i regionów, gdyż pokazało nowy sposób myślenia o promocii i budowania marki na świecie⁹⁰.

Podsumowanie

Starania o przyznanie praw do organizacji Expo w Łodzi w 2022 r. były największą w historii polskiego samorządu kampanią promocyjną na arenie międzynarodowej z udziałem wsparcia rządowego oraz funduszy centralnych. Tuż po przegranej głosowaniu Hanna Zdanowska podkreślała, że wygraną miasta jest to, że „nawet małe państwa na Pacyfiku, państwa w Afryce, w Azji,

⁸⁹ *Łódź nie zorganizuje Expo. Przegrała z Buenos Aires*, 15.11.2017, <https://tvn24.pl/polska/expo-2022-nie-dla-lodzi-przegrala-z-buenos-aires-organizacje-wystawy-ra790507-2574059> [dostęp: 6.03.2022].

⁹⁰ *Komentarz PISM: Expo 2022...., op. cit.*

potrafią wymówić poprawnie nazwę naszego miasta, powiem więcej: wiedzą gdzie jest Łódź⁹¹. Namacalną korzyścią i efektem starań o organizację małego Expo jest powstałe studium wykonalności, które określało m.in. koszty budowy pawilonów i sposób zagospodarowania terenu wystawy. W dokumencie znalazły się także bardzo przydatne analizy dotyczące bazy noclegowej miasta, potrzeb transportowych oraz uwarunkowań przestrzennych centrum miasta, gdzie miała odbyć się wystawa. Wskazano także potencjalne inwestycje takie jak system parkingów *park & ride*, zidentyfikowano listę inwestycji dróg szybkiego ruchu, zweryfikowano założenia wieloletnich inwestycji drogowych Zarządu Dróg Wojewódzkich w Łodzi i zaplanowano rozbudowę bądź przebudowę 32 dróg. Stworzono także kompleksowe koncepcje urbanistyczne centrum miasta. Zestawienia i dokumenty tworzone na potrzeby organizacji wystawy służą jako mapa drogowa rozwoju miasta, a planowane pod Expo inwestycje są w większości i tak realizowane. Ubieganie się o organizację Expo odcisnęło pozytywne piętno na mieszkańcach Łodzi i regionu, m.in. zwiększyło poziom lokalnego patriotyzmu oraz świadomość dotyczącą procesów rewitalizacyjnych, którym miała być poświęcona wystawa. Organizacja wystawy cieszyła się bardzo wysokim poparciem społecznym zarówno wśród mieszkańców miasta i regionu, jak i pozostałej części Polski. Zdecydowana większość Polaków (90%) opowiadała się za organizacją Expo w 2022 r. Niemal takie same wyniki (91%) uzyskano, badając mieszkańców regionu łódzkiego⁹². Korzystając z pozytywnego nastawienia mieszkańców Łodzi oraz zdobytego doświadczenia, władze Łodzi postanowiły ubiegać się o organizację Expo Horticultural 2024, czyli wystawy poświęconej kształtowaniu miejskiego krajobrazu i zieleni. W marcu 2018 r. BIE oraz organizacja AIPH (International Association of Horticultural Producers) poparły starania miasta w tym zakresie. Niestety ze względu na pandemię COVID-19 wydarzenie zostało przeniesione na 2029 r.⁹³

Patrząc z perspektywy minionej dekady, widać wyraźnie, że udział jednostek samorządu terytorialnego (JST) w polityce zagranicznej państwa wzrasta, chociaż deklarowane przed dziesięcioma laty przez MSZ włączenie samorządów w działania dyplomatyczne wciąż ma charakter incydentalny. Można odnieść wrażenie, że wszelka aktywność międzynarodowa JST wynika raczej z ich własnej inicjatywy i jest niezależna od polityki zewnętrznej państwa. Samorządy

⁹¹ *Łódź nie zorganizuje Expo..., op. cit.*

⁹² Badanie opinii Polaków na temat miasta Łodzi, rewitalizacji oraz organizacji Wystawy EXPO 2022, 2016.

⁹³ *Zielone Expo w Łodzi pięć lat później niż planowano*, 23.09.2020, <https://lodz.tvp.pl/49999869/zielone-expo-w-lodzi-piec-lat-pozniej-niz-planowano> [dostęp: 6.03.2022].

potrafią wykorzystywać istniejące możliwości prawne w tym zakresie, zarówno regulacje międzynarodowe, jak i te zawarte w polskim prawodawstwie. Same też kształtują własne dokumenty programowe, w których współpraca międzynarodowa stanowi jeden z ważnych elementów rozwoju i uważana jest za naturalną formę aktywności. Jednostki Samorządu Terytorialnego posiadają odpowiednie *know-how* i zainteresowane są wspieraniem celów polityki zagranicznej państwa polskiego, zwłaszcza w dziedzinie kształtowania pozytywnego wizerunku kraju na arenie międzynarodowej i umacnianiu jego pozycji w świecie. Polska samorządność cieszy się opinią sprawnie funkcjonującej, a na polskich rozwiązaniach w obszarze samorządu chętnie wzorują się państwa wschodniej Europy, zwłaszcza Ukraina. Wzrastające znaczenie wielkich miast powoduje jednak, że coraz śmielej identyfikują one własne cele na arenie międzynarodowej, które mogą nie być tożsame z oficjalną polityką zagraniczną państwa. Tego typu sytuacje w ostatniej dekadzie miały miejsce wielokrotnie. Wynikały one nie tylko z powodów politycznych (rząd Rzeczypospolitej Polskiej i władze większości wielkich miast wywodzą się z rywalizujących ze sobą partii politycznych), ale także z innego rozumienia interesów państwa i jego roli w polityce międzynarodowej. Tego typu różnice wystrzyły kryzysy uchodźcze (zarówno z 2015, 2021, jak i 2022 r.). W trakcie zapoczątkowanego w 2015 r. kryzysu część samorządów (reprezentujących zwłaszcza duże miasta) otwarcie zakomunikowało swoje odrębne zdanie od oficjalnych enuncjacji władz centralnych, uzasadniając je pobudkami etycznymi, humanitarnymi oraz gospodarczymi.

W 2021 r. na sprzeciw wobec polityki rządu wobec uchodźców przekraczających granicę polsko-białoruską zdecydowały się nawet małe samorządy, kierując się nie tylko względami humanitarnymi, ale także wizerunkowymi. Agresja Rosji na Ukrainę w lutym 2022 r. wyzwoliła ogromną energię społeczną i niespotykaną wcześniej falę pomocy dla uchodźców, w której to samorządy okazały się sprawniejsze niż administracja rządowa. Jednostki Samorządu Terytorialnego zaczęły same komunikować się z samorządami ukraińskimi, oferując i organizując pomoc na ogromną skalę, zrywając jednocześnie kontakty z partnerami z Rosji. Jednym z najbardziej aktywnych w Polsce samorządów, jeśli chodzi o współpracę międzynarodową jest miasto Łódź. Prowadzi ono własne działania na arenie międzynarodowej, takie jak np. aktywności prezydent Łodzi w Komitecie Regionów czy też współpraca z miastami partnerskim. Bywa ona jednak incydentalna i nieoparta na przemyślanej i dobrze ugruntowanej w dokumentach strategii. Przykład starań o Expo 2022 pokazuje, że miasto może w dosyć krótkim czasie wypromować się na arenie międzynarodowej i osiągnąć sukces. Niemniej jednak realizacja wielkich projektów międzynarodowych wymaga wsparcia finansowego i instytucjonalnego aparatu państwowego.

Bez zaplecza „krajowej pajęczyny dyplomacji” samorząd nie jest w stanie sobie sam poradzić, a bez współpracy ponad politycznymi podziałami zawsze będzie skazany na porażkę.

Bibliografia

- VI Forum Miast Partnerskich „Smart City” w Łodzi*, 8.10.2020, <https://uml.lodz.pl/aktualnosci/artykul/vi-forum-miast-partnerskich-smart-city-wlodzi-id37021/2020/10/8> [dostęp: 5.03.2022].
- 30 Jahre Städtepartnerschaft Stuttgart – Łódź*, 05.2018, www.stuttgart.de/medien/ibs/WEB_Broschuere_30Jahre_Lodz_DE-PL.pdf [dostęp: 5.03.2022].
- Action Plan for building international support, Expo 2022 Łódź Polska.
- Analiza politologiczna przy ubieganiu się Rzeczypospolitej Polskiej o przyznanie praw do organizacji Expo 2022 w Łodzi.
- Badanie opinii Polaków na temat miasta Łodzi, rewitalizacji oraz organizacji Wystawy EXPO 2022, 2016.
- Baliszewski T., *Z Chin do Łodzi pociągiem. Od kwietnia funkcjonuje bezpośrednie połączenie towarowe*, 22.11.2013, <https://natemat.pl/82959,z-chin-do-lodzi-pociagiem-od-kwietnia-funkcjonuje-bezposrednie-polaczenie-towarowe> [dostęp: 5.03.2022].
- Błaszczuk-Zawiła M. *et al.*, *Polski lobbying w Unii Europejskiej*, Polski Instytut Ekonomiczny, Warszawa 2019.
- Brussels design september 2017*, Lodzkie House, <https://bruksela.lodzkie.pl/wystawa-camping-pl-12-26092017> [dostęp: 5.03.2022].
- Chengdu*, Urząd Miasta Łodzi, <https://uml.lodz.pl/dla-mieszkancow/o-miescie/wspolpraca-z-zagranica/chengdu> [dostęp: 5.03.2022].
- COP26: Przywódcy lokalni apelują do głównego negocjatora UE Fransa Timmermansa o uwzględnienie wymiaru regionalnego i lokalnego w ostatecznych konkluzjach z Glasgow w celu ochrony ludzi i planety*, 13.10.2021, <https://cor.europa.eu/pl/news/Pages/cop-26-local-leaders-call-eus-vice-president-timmermans-include-reg-local-dimension.aspx> [dostęp: 5.03.2022].
- Cudny W., Kubiak E., Rouba R., *Dziedzictwo kulturowe łódzkich Żydów i jego rola w rozwoju współczesnej Łodzi i regionu łódzkiego*, „Przegląd Nauk Historycznych” 2011, R. 10, nr 1, s. 117–136.
- Darda M., *Ile rząd i Łódź wydały na promocję Expo 2022? Dużo, a poseł Piotr Apel (Kukiz'15), który dostał rozliczenie projektu, twierdzi, że „za dużo”*, 31.07.2018, <https://dzienniklodzki.pl/ile-rzad-i-lodz-wydaly-na-promocje-expo-2022-duzo-a-posel-piotr-apel-kukiz15-ktory-dostal-rozliczenie-projektu-twierdzi-ze-za-ar/13377415> [dostęp: 6.03.2022].
- Darda M., *Łódź bez Expo 2022, ale rząd nie wycofuje się z obiecanych inwestycji*, 16.11.2017, <https://plus.dzienniklodzki.pl/lodz-bez-expo-2022-ale-rzad-nie-wycofuje-sie-z-obiecanych-inwestycji/ar/12679127> [dostęp: 6.03.2022].
- Europejski tydzień regionów i miast 2017*, Lodzkie House, <https://bruksela.lodzkie.pl/europejski-tydzien-regionow-i-miast-2017> [dostęp: 5.03.2022].

- Euroregions, Excellence and Innovation across EU borders. A Catalogue of Good Practices*, 2018, https://ec.europa.eu/futurium/en/system/files/ged/recot_crii_catalogue_0.pdf [dostęp: 5.03.2022].
- Expo 2015: w Mediolanie rozpoczął się łódzki tydzień*, 29.09.2015, <https://dzienniklodzki.pl/expo-2015-w-mediolanie-rozpoczal-sie-lodzki-tydzien/ar/8955251> [dostęp: 6.03.2022].
- EXPO 2022: Delegacja Międzynarodowego Biura Wystaw spotkała się z samorządowcami*, 6.04.2017, <https://lodz.tvp.pl/29830378/expo-2022-delegacja-miedzynarodowego-biura-wystaw-spotkala-sie-z-samorzadowcami> [dostęp: 6.03.2022].
- EXPO 2022 – wizyta Korpusu Dyplomatycznego*, 23.06.2017, www.lodzkie.pl/aktualnosci/aktualnosci/expo-2022-%E2%80%93-wizyta-korpusu-dyplomatycznego [dostęp: 6.03.2022].
- Gliński P., *Odpowiedź na interpelację nr 3105 w sprawie wsparcia rządu przy staraniu się miasta Łodzi o organizację Expo 2022*, 5.07.2016, www.sejm.gov.pl/Sejm8.nsf/InterpelacjaTresc.xsp?key=000614C1 [dostęp: 6.03.2022].
- Gniacikowska W., *Ewa Kopacz na komitecie Expo 2022: Łódź ma szansę*, 14.07.2015, <https://lodz.wyborcza.pl/lodz/7,35136,18355326,ewa-kopacz-na-komitecie-expo-2022-lodz-ma-szans.html> [dostęp: 6.03.2022].
- Hanna Zdanowska – Prezydent Miasta Łodzi, Urząd Miasta Łodzi, <https://uml.lodz.pl/urząd-miasta-lodzi/prezydent-miasta> [dostęp: 5.03.2022].
- Jóskowiak K., *Unia Europejska – samorząd terytorialny a profil jego międzynarodowej współpracy na poziomie lokalnym i regionalnym w przyszłości*, „Studia Europejskie” 2008, nr 3, s. 103–124.
- Kalisiak-Mędelska M., *Idea miast partnerskich. Przykład Łodzi*, [w:] *Kryzys finansowy a programowanie rozwoju jednostek przestrzennych*, red. S. Korenik, A. Mempel-Śnieżyk, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, Wrocław 2013.
- Kicka M., *Prezydent Łodzi na COP26: walczymy o dostrzeżenie nas jako partnerów i bezpośrednio fundusze dla miast*, 10.11.2021, <https://samorzad.pap.pl/kategoria/komitet-regionow/prezydent-lodzi-na-cop26-walczymy-o-dostrzezenie-nas-jako-partnerow-i> [dostęp: 5.03.2022].
- Komentarz PISM: Expo 2022: porażka, która może być sukcesem*, 6.11.2017, https://pism.pl/publikacje/Komentarz_PISM_Expo_2022_pora_ka_kt_ra_mo_e_by_sukcesem [dostęp: 6.03.2022].
- Komitet Regionów: 21 polskich samorządowców będzie bronić interesów lokalnych i regionalnych*, 13.02.2020, <https://cor.europa.eu/pl/news/Pages/NOTATKA-DOTY-CZ%C4%84CA-POLSKIEJ-DELEGACJI.aspx> [dostęp: 5.03.2022].
- Komórki organizacyjne urzędu*, Urząd Miasta Łodzi, <https://bip.uml.lodz.pl/urząd-miasta/komorki-organizacyjne-urzedu> [dostęp: 5.03.2022].
- Kosmatka J., *Łódzkie House. Koniec z finansowaniem biura w Brukseli*, 15.06.2016, <https://radiolodz.pl/25926-lodzkie-house-koniec-z-finansowaniem-biura-w-brukseli,175913> [dostęp: 5.03.2022].
- Kosmatka J., *Łódź otrzymała 6 mln zł na starania o organizację Expo 2022*, 27.02.2015, www.radiolodz.pl/posts/12350-lodz-otrzymala-6-mln-zl-na-starania-o-organizacje-expo-2022 [dostęp: 6.03.2022].

KPMG, dokument wewnętrzny.

Krak J., *W Brukseli Województwo Łódzkie wybuduje dom...*, 11.07.2017, <https://epiotr-kow.pl/news/W-Brukseli-Wojewodztwo-lodzkie-wybuduje-dom...>, 29079 [dostęp: 5.03.2022].

Kurczewska U., Mołęda-Zdziech M., *Lobbing w Unii Europejskiej – zarys problematyki*, „Studia Europejskie” 1999, nr 2, s. 49–71.

Löper M.-L., *Biura przedstawicielskie regionów europejskich w Brukseli*, „Studia Europejskie” 2000, nr 1, s. 55–60.

Lyon w skrócie, Urząd Miasta Łodzi, <https://uml.lodz.pl/dla-mieszkancow/o-miescie/wspolpraca-z-zagranica/lyon> [dostęp: 5.03.2022].

Łódzkie uczelnie będą się promować w Europie, 5.07.2011, <https://naukawpolsce.pl/aktualnosci/news%2C383239%2Clodzkie-uczelnie-beda-sie-promowac-w-europie.html> [dostęp: 5.03.2022].

Łódź: miasta partnerskie [hasło], https://pl.wikipedia.org/wiki/Portal:%C5%81%C3%B3d%C5%BA/Miasta_partnerskie [dostęp: 6.03.2022].

Łódź nie zorganizuje Expo. Przegrała z Buenos Aires, 15.11.2017, <https://tvn24.pl/polska/expo-2022-nie-dla-lodzi-przegrala-z-buenos-aires-organizacje-wystawy-ra790507-2574059> [dostęp: 6.03.2022].

Łódź prosi o pomoc miasta partnerskie z Chin, 21.03.2020, www.rp.pl/swiat/art820151-lodz-prosi-o-pomoc-miasta-partnerskie-z-chin [dostęp: 5.03.2022].

Łódź skorzysta ze wsparcia PwC w walce o organizację EXPO 2022, 27.07.2017, www.proto.pl/aktualnosci/lodz-skorzysta-ze-wsparcia-pwc-w-walce-o-organizacje-expo-2022 [dostęp: 6.03.2022].

Łódź wybrała KPMG do promocji EXPO 2022, 1.08.2017, www.proto.pl/aktualnosci/lodz-wybrala-kpmg-do-promocji-expo-2022 [dostęp: 6.03.2022].

Marszałek Władysław Ortyl o Strategii Karpackiej, 5.03.2021, <https://polskiregiony.pl/marszalek-wladyslaw-ortyl-o-strategii-karpackiej> [dostęp: 5.03.2022].

Miasta partnerskie, Urząd Miasta Łodzi, <https://bip.uml.lodz.pl/miasto/miasta-partnerskie> [dostęp: 5.03.2022].

Miasta partnerskie – dlaczego warto współpracować, 23.04.2019, https://samorząd.infor.pl/sektor/rozwoj_i_promocja/wspolpraca/2960129,Miasta-partnerskie-dlaczego-warto-wspolpracowac.html [dostęp: 5.03.2022].

Miasta partnerskie Łodzi oficjalnie popierają nasze starania o Expo 2022, 18.09.2017, uml.lodz.pl/aktualnosci/artukul/miasta-partnerskie-lodzi-oficjalnie-popieraja-nasze-starania-o-expo-2022-id5834/2017/9/18 [dostęp: 5.03.2022].

Międzynarodowa współpraca samorządów, „Opinie i Ekspertyzy” 06.2017, OE-261, www.senat.gov.pl/gfx/senat/pl/senatekspertyzy/4057/plik/oe261_internet.pdf [dostęp: 5.03.2022].

Modzelewski W., *Biura regionalne w Brukseli. Doświadczenia Warmii i Mazur*, [w:] *Region Warmii i Mazur w europejskich procesach integracyjnych*, INP UWM, Olsztyn 2014, s. 113–126.

MSZ wspiera Łódź w staraniach o organizację Expo International 2022, 11.02.2015, <https://wiadomosci.onet.pl/lodz/msz-wspiera-lodz-w-staraniach-o-organizacje-expo-international-2022/7lt82m7> [dostęp: 6.03.2022].

- Nie masz w Brukseli lobbysty – to znaczy, że cię tam w ogóle nie ma*, 26.05.2010, www.banquier.pl/wiadomosc/Nie-masz-w-Brukseli-lobbysty-to-znaczy-ze-cie-tam-w-ogole-nie-ma-2148966.html [dostęp: 5.03.2022].
- Niemiecka firma farmaceutyczna zainwestuje około 15 mln euro pod Łodzią*, 26.01.2022, <https://investmap.pl/niemiecka-firma-farmaceutyczna-zainwestuje-okolo-15-mln-euro-pod-lodziami.300023> [dostęp: 5.03.2022].
- O centrum*, Centrum Dialogu im. Marka Edelmana w Łodzi, www.centrumdialogu.com/o-nas/o-centrum-dialogu [dostęp: 5.03.2022].
- O Komitecie*, Europejski Komitet Regionów, <https://cor.europa.eu/pl/about/Pages/default.aspx> [dostęp: 5.03.2022].
- Odpowiedź Sekretarza Stanu w Ministerstwie Spraw Zagranicznych na interpelację nr 446 Posła na Sejm Jacka Żalka z dnia 8.01.2016 r. w sprawie w sprawie współpracy Ministerstwa Spraw Zagranicznych z polskimi jednostkami samorządu terytorialnego w kwestii ich aktywności międzynarodowej, www.sejm.gov.pl/Sejm8.nsf/InterpelacjaTresc.xsp?key=0BCC3DBD [dostęp: 1.11.2016].
- Owocna wizyta w Astanie. Kolejny krok Łodzi w stronę Expo 2022*, 11.09.2017, <https://uml.lodz.pl/aktualnosci/artykul/5649/2017/9/11/?L=844> [dostęp: 6.03.2022].
- Partnerstwo miast*, 26.09.1998, Urząd Miasta Łodzi, Stuttgart, https://bip.uml.lodz.pl/files/bip/public/miasto/miasta_partnerskie/BPTiWzZ_miasta_stud_090130.pdf [dostęp: 6.03.2022].
- Pasztor M., Jarosz D., *Władze komunistyczne w Polsce a ruch miast bliźniaczych w Europie*, „Stosunki Międzynarodowe – International Relations” 2016, t. 52, nr 4, s. 293–313.
- Plan pomocy dla krajów rozwijających się Expo 2022 Łódź Polska City re:invented*.
- Polska delegacja krajowa*, Europejski Komitet Regionów, <https://cor.europa.eu/PL/members/Pages/Delegation.aspx?country=Poland> [dostęp: 5.03.2022].
- Prezydent miasta Łodzi Hanna Zdanowska została europejskim ambasadorem*, 21.04.2021, <https://uml.lodz.pl/aktualnosci/artykul/prezydent-miasta-lodzi-hanna-zdanowska-zostala-europejskim-ambasadorem-id40270/2021/4/21> [dostęp: 5.03.2022].
- Prezydent wspiera organizację International EXPO Łódź 2022*, 7.04.2017, www.prezydent.pl/aktualnosci/wydarzenia/prezydent-wspiera-organizacje-international-expo-lodz-2022,550 [dostęp: 6.03.2022].
- Priorytety prac polskiej delegacji na lata 2020–2025*, Europejski Komitet Regionów, <https://wielkopolska.eu/attachments/article/1262/Priorytety%20prac%20polskiej%20delegacji%20na%20lata%202020-2025.pdf> [dostęp: 5.03.2022].
- Promocja gospodarcza łódzkich strategicznych sektorów gospodarczych na dalekim i bliskim wschodzie podczas światowych wydarzeń gospodarczych*, Lodzkie House, <https://brukse-la.lodzkie.pl/nasze-projekty/promocja-gospodarcza-lodzkie-strategicznych-sektorow-gospodarczych-na-dalekim-i-bliskim-wschodzie-podczas-swiatowych-wydarzen-gospodarczych> [dostęp: 5.03.2022].
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 22 lipca 2016 r. w sprawie ustanowienia Pełnomocnika Rządu do spraw Międzynarodowej Wystawy EXPO 2022 w Łodzi (Dz.U. z 2016 r., poz. 1100).
- Rząd wspomaga Łódź w staraniach o Expo 2022*, 4.11.2017, <https://wgospodarce.pl/informacje/42270-rzad-wspomaga-lodz-w-staraniach-o-expo-2022> [dostęp: 6.03.2022].

- Sikora A., *Łódź na pustyni. Centralna Polska wysycha, władze postanowiły tego nie zauważyć*, 29.06.2019, <https://oko.press/lodz-na-pustyni-centralna-polska-wysycha-wladze-postanowily-tego-nie-zauwazyc> [dostęp: 5.03.2022].
- Sprawozdania z wykonania budżetu miasta Łodzi za rok 2019. Materiały towarzyszące*, 03.2020, Urząd Miasta Łodzi, https://bip.uml.lodz.pl/files/bip/public/BIP_AB_20/WBd_spraw_19_mat_tow_20200701.pdf [dostęp: 5.03.2022].
- Sprawozdania z wykonania budżetu miasta Łodzi za rok 2020*, 29.03.2021, Urząd Miasta Łodzi, https://bip.uml.lodz.pl/files/bip/public/BIP_SS_21/WBd_spraw_20_mat_tow_20210407.pdf [dostęp: 5.03.2022].
- Städtepartnerschaften – den europäischen Bürgersinn stärken, Eine empirische Studie*, Deutsch Französisch Institut, 2008, www.bertelsmann-stiftung.de/fileadmin/files/BSt/Publikationen/GrauePublikationen/EZ_Staedtepartnerschaften_2018_dt.pdf [dostęp: 5.03.2022].
- Stuttgart w skrócie*, Urząd Miasta Łodzi, <https://uml.lodz.pl/dla-mieszkanow/o-miescie/wspolpraca-z-zagranica/stuttgart> [dostęp: 5.03.2022].
- Stuttgart, wir fahr'n nach Łódź!*, 2018, Urząd Miasta Łodzi, https://uml.lodz.pl/files/public/user_upload/20180605170628322_2_.pdf [dostęp: 5.03.2022].
- Surmacz B., „Ambasady” regionów – przedstawicielstwa polskich województw w Brukseli, „Teka Komisji Politologii i Stosunków Międzynarodowych” 2013, nr 8, s. 36–52.
- Tegoroczna łódzka Noc Muzeów tylko online*, 7.05.2020, <https://lodz.tvp.pl/47929828/tegoroczna-lodzka-noc-muzeow-tylko-online> [dostęp: 5.03.2022].
- Tel Awiw-Jafa*, Urząd Miasta Łodzi, <https://uml.lodz.pl/dla-mieszkanow/o-miescie/wspolpraca-z-zagranica/tel-awiw-jafa> [dostęp: 5.03.2022].
- The Millennia-Long History of German Sister Cities*, <https://sistercities.org/2019/10/11/history-of-german-sister-cities> [dostęp: 5.03.2022].
- Transformacja ekologiczna. Jakiej równowagi potrzeba między akceptacją społeczną a wymogami środowiskowymi z punktu widzenia miast i regionów, z myślą o budowaniu odpornych społeczności?*, Europejski Komitet Regionów, <https://cor.europa.eu/pl/our-work/Pages/OpinionTimeline.aspx?opId=CDR-104-2022#:~:text=NL,-PL,-PT> [dostęp: 5.03.2022].
- Tusk: będziemy ubiegać się o tzw. małe Expo dla Łodzi*, 30.09.2013, <https://finanse.wp.pl/tusk-bedziemy-ubiegac-sie-o-tzw-male-expo-dla-lodzi-6114566457903233a> [dostęp: 6.03.2022].
- Uchwała nr LVI/1678/22 w sprawie wyrażenia woli zerwania współpracy pomiędzy miastem Łódź w Rzeczypospolitej Polskiej a miastem Iwanowo w Federacji Rosyjskiej, https://bip.uml.lodz.pl/files/bip/public/BRM_2020/08_1678.pdf [dostęp: 5.03.2022].
- Uchwała nr X/122/03 Rady Miasta Łodzi z dnia 9 kwietnia 2003 r. w sprawie współpracy Miasta Łodzi z Miastem Chemnitz w Republice Federalnej Niemiec, https://bip.uml.lodz.pl/files/bip/public/miasto/miasta_partnerskie/BPTiWzZ_mp_Chemnitz_090213.pdf [dostęp: 5.03.2022].
- Unijne ramy gromadzenia danych dotyczących rybołówstwa*, Europejski Komitet Regionów, <https://cor.europa.eu/pl/our-work/Pages/OpinionTimeline.aspx?opId=CDR-5241-2015> [dostęp: 5.03.2022].

- W czerwcu 2014 r. prezentacja kandydatury Łodzi do organizacji „małego Expo”*, 12.12.2013, <https://wiadomosci.onet.pl/lodz/w-czerwcu-2014-r-prezentacja-kandydatury-lodzi-do-organizacji-malego-expo/5brz43q> [dostęp: 6.03.2022].
- Wersja skonsolidowana Traktatu o Unii Europejskiej, https://oide.sejm.gov.pl/oide/index.php?option=com_content&view=article&id=14803&Itemid=945 [dostęp: 5.03.2022].
- Wielkie wydarzenia. Szansa czy przekleństwo dla miast?*, 17.08.2018, <http://obserwatorium.miasta.pl/wielkie-wydarzenia-szansa-czy-przekleństwo-dla-miast-olimpiad-mistrzostwa-swiata> [dostęp: 6.03.2022].
- Witkowska M., *Expo 2022 w Łodzi. Firma Deloitte zajmie się przygotowaniem*, 7.07.2015, <https://dzienniklodzki.pl/expo-2022-w-lodzi-firma-deloitte-zajmie-sie-przygotowaniami/ar/3927543> [dostęp: 6.03.2022].
- Zarządzenie nr 56 Prezesa Rady Ministrów z dnia 14 lipca 2015 r. w sprawie Komitetu Sterującego do spraw EXPO 2022 (M.P. z 2015 r., poz. 598).
- Zielone Expo w Łodzi pięć lat później niż planowano*, 23.09.2020, <https://lodz.tvp.pl/49999869/zielone-expo-w-lodzi-piec-lat-pozniej-niz-planowano> [dostęp: 6.03.2022].

Local government dimension of Polish foreign policy 2012–2022.

Part II: International activity of local government on the example of city of Łódź

The subject of the article concerns the role and participation of the Polish local government in the foreign policy of the Republic of Poland in 2012–2022. In part I of the article describes the legal acts and program documents on the basis of which the local government can pursue its external policy. The goal of part I is to analyze the diversification of activities in foreign policy, with particular emphasis on the interests of local government. The part 2 concentrates on a specific local government (the city of Łódź) that tries to pursue an active international policy. The main goal of the article is to examine the activity of local governments in the foreign policy of the state in the aspect of broadly understood reflection on the international environment of the Republic of Poland. This type of analysis may be used to organize the knowledge about the possibilities, conditions and benefits, or possible losses of conducting elements of foreign policy by Polish local governments.

Key words: local government, foreign policy (after 1989), international cooperation, refugees, twin cities, European Union, Expo 2022, Łódź

Samorządowy wymiar polskiej polityki zagranicznej 2012–2022.

Część II: Aktywność międzynarodowa samorządu na przykładzie Łodzi

Tematyka artykułu dotyczy roli i udziału polskiego samorządu terytorialnego w polityce zagranicznej Rzeczypospolitej Polskiej w latach 2012–2022. W części I artykułu zostały scharakteryzowane akty prawne oraz dokumenty programowe, na podstawie których samorząd terytorialny może prowadzić politykę zewnętrzną, a także poddano analizie dywersyfikację

---

działań w polityce zagranicznej, ze szczególnym uwzględnieniem interesów samorządu terytorialnego. Część II obejmuje analizę konkretnego samorządu (Łodzi), który stara się prowadzić aktywną politykę międzynarodową. Zasadniczym celem artykułu pozostaje przyjrzenie się aktywności samorządów w polityce zagranicznej państwa w aspekcie szeroko rozumianej refleksji nad otoczeniem międzynarodowym Rzeczypospolitej. Tego typu analiza może posłużyć uporządkowaniu wiedzy na temat możliwości, warunków oraz korzyści lub ewentualnych strat prowadzenia elementów polityki zagranicznej przez polskie samorządy.

Słowa kluczowe: samorząd, polityka zagraniczna (po 1989), współpraca międzynarodowa, uchodźcy, miasta partnerskie, Unia Europejska, Expo 2022, Łódź